

ОВИД

Н О R I Z О N

№ 1 (140)

СІЧЕНЬ-БЕРЕЗЕНЬ 1967 JANUARY-MARCH diasporiana.org.ua VOL. XVIII

УВАГА!

УВАГА!

УВАГА!

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

САМОПОМІЧ

В ЧІКАГО

ВИПЛАЧУЄ 4¼ ДИВІДЕНДИ 30 ЧЕРВНЯ І 31 ГРУДНЯ

- 1) Приймаємо вклади;
- 2) Даємо позики на купно авт, меблів і домашнього устаткування, на ремонт і направу домів.
- 3) Даємо моргеджі на будову домів (констракшен лон) як теж на купно домів.
- 4) Даємо кредити на купно і розбудову підприємств. Усі позики видаються на найбільш догідних сплатах. Крім того, наші позики мають забезпечення до висоти 10.000.00 доларів, на випадок смертн довжника або його тривалої непрацездібности.

**СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ КРЕДИТОВОЇ КООПЕРАТИВИ
“САМОПОМІЧ”**

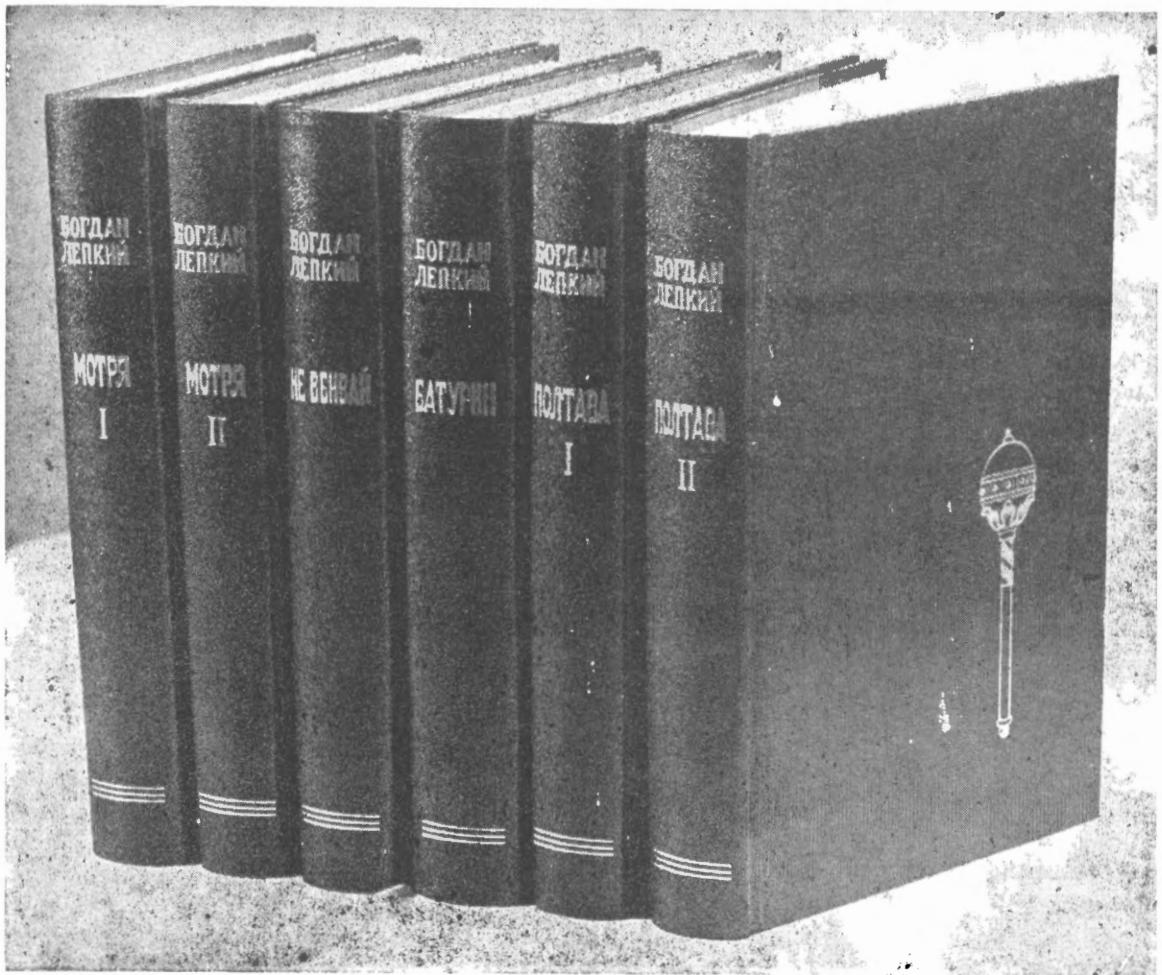
що завжди послужить Вам всякою фінансовою допомогою, порадою а теж дає повну гарантію безпеки Ваших ощадностей.

ПИШІТЬ АБО ТЕЛЕФОНУЙТЕ НА АДРЕСУ:

**Федеральна Кредитова Кооператива “САМОПОМІЧ”,
2351 В. Чікаго Аве., Чікаго 22, Тел. ГУмболдт 9-0520.**

ТРИЛОГІЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО

МАЗЕПА

6 томів Трилогії Б. Лепкого Видавництва М. Денисюка (ювілейне видання з 1959 року)

МОТРЯ I	388 ст.	БАТУРИН	396 ст.
МОТРЯ II	306 ст.	ПОЛТАВА I	330 ст.
НЕ ВБИВАЙ	416 ст.	ПОЛТАВА II	428 ст.

Разом 2.264 сторінок друку

Ціна за цілість 21.00 дол. на сплати.

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL., 60622 — USA

АНТОЛОГІЯ ПЕРЕКЛАДІВ З ШЕВЧЕНКА ЧУЖИМИ МОВАМИ
ЗА РЕДАКЦІЄЮ БОГДАНА КРАВЦЕВА
Видавництво Миколи Денисюка, Чикаго 1964,
456 сторінок, тверда оправа, з позолоченням. Ціна 7.00 дол.

На книгарському ринку появилася книжка, що може уважатися гідним доповненням і завершенням усіх дотеперішніх видань творів Шевченка та літературно-критичних праць про Шевченка в ювілейні роки 1961-64. Це антологія перекладів вибраних з „Кобзаря” поезій і поем на різні мови світу. Всіх мов у згаданому виданні — 29, в тому 21 європейська, а решта з інших континентів, між ними вірменська, грузинська, навіть корейська, китайська, японська й інші, передані їх традиційно-старовинним письмом. Окремі статті інформують про історію перекладів тією чи іншою мовою та подають прізвиська перекладачів і назви окремих перекладних збірок.

Факт цікавий і вартий більшої уваги. Він свідчить про зріст зацікавлення інших народів та середовищ творчістю Шевченка, в якій вони знаходять, між ін., мотиви та ідеї, співзвучні з їхніми прагненнями. Історія перекладів з Шевченка сягає поза сотню літ. Ще за життя поета появились перші переклади на польську, чеську та російську мови, а тепер їх кількість зростає з року на рік пропорційно до поширення знання про Шевченка поза межами України. Сьогоднішня перекладна література з Шевченка становить уже десятки томів, не враховуючи окремих творів чи їх уривків, розсіяних по різних чужомовних періодичних публікаціях. Зробити їх доступними ширшому загалові практично дуже важко, тож це завдання почасти сповняє видання „Шевченкове слово і слава”. Ця книга, хоч є лише антологією, має ту перевагу, що її може придбати кожний читач і використати її з різною метою.

Поперше, таке видання — переконливий засіб у руках українця — батька чи виховника, що знайомить дітей-молодь на еміграції з Шевченком і його значенням. Подруге, ця книга перекладів дає українцеві добру нагоду до ознайомлення чужинців з творчістю нашого поета зокрема та з українською культурою взагалі.

Хоч Шевченко, ідеолог політично-державно-

го усамостійнення України, вважається передусім національним поетом і носієм національних ідеалів, то насправді значення Шевченка значно більше і значно ширший його ідеологічний горизонт. Його поезію проникають вселюдські ідеали волі-свободи. У його творах золотою ниткою нижеється думка, що здійснення універсального ідеалу волі та миру на землі залежить від перемоги принципу Правди, побудованого на фундаменті справжнього братерства між народами. Ці основні моральні тези, втілені в Шевченкове полум'яне слово, ставлять нашого поета поруч із найбільшими учителями-моралістами Заходу і Сходу та надають його творчості всесвітнього значення.

Завдяки цій рисі своєї творчости Шевченко став близький і рідний одиницям і народам, що цінять волю і розуміють вагу боротьби й жертви за неї. Напр., поема „Кавказ” є не тільки духовою власністю української літератури, але й до певної міри власністю народів Кавказу і всіх повнесолених російським імперіялізмом народів „від молдаванина до фіна”. Подібне значення має поема „Неофіти” з прозорою політичною алегорією, спрямованою не тільки проти царського самовладства, але й узагалі проти всіх тиранів і гнобителів вільної думки на землі.

Шевченкова любов своєї батьківщини та ідея братньої любови між народами — це те основне, що промовляє до людської душі із сторінок книжки „Шевченкове слово і слава”. Це доказ, що в хорі геніїв світу наш Шевченко має свій власний голос і має що сказати від себе також іншим народам. Тому цей односторонник вартий зайняти гідне місце на полицях не тільки наших домашніх, але й прилюдних бібліотек або послужити як подарунок нашим друзям чи знайомим іншої національності, що цікавляться літературою. Читач-чужинець, що не знає української мови, знайде добру інформацію про Шевченка в статті Богдана Кравцева англійською мовою.

ОВИД

H O R I Z O N

Vol. XVIII № 1 January-March 1967

EDITOR

Mykola Denysiuk

PUBLISHER

Mykola Denysiuk Publishing Co.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Illinois 60622, USA
Tel.: EVerglade 4-3868

REPRESENTATIVES:

South America:

Mychajlo Danylyshyn
с. Mozart 614

Buenos Aires, Rep. Argentina

Australia

Fokshan Library & Book supply
16a Prospect St.
Glenroy W. 9. Vic.

England

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
London W. 2.

Second-class mail privileges
authorized at Chicago, Illinois

Autorized as Second-class mail,
Post Office Dept., Ottawa

Composition & printing by
Mykola Denysiuk Printing Co
2226 W. Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622 — USA

All rights reserved under Inter-
national and Pan-American
Copyright Conventions
Subscription \$4.00 yearly
\$1.00 per Copy

Видає й редагує
Микола Денисюк

Мовний редактор —
Роман Завадович

Надісланих рукописів редакція не повертає, як теж не веде листування з приводу невикористаних матеріалів. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція застерігає собі право скорочувати статті й виправляти мову. Всі права застережені.

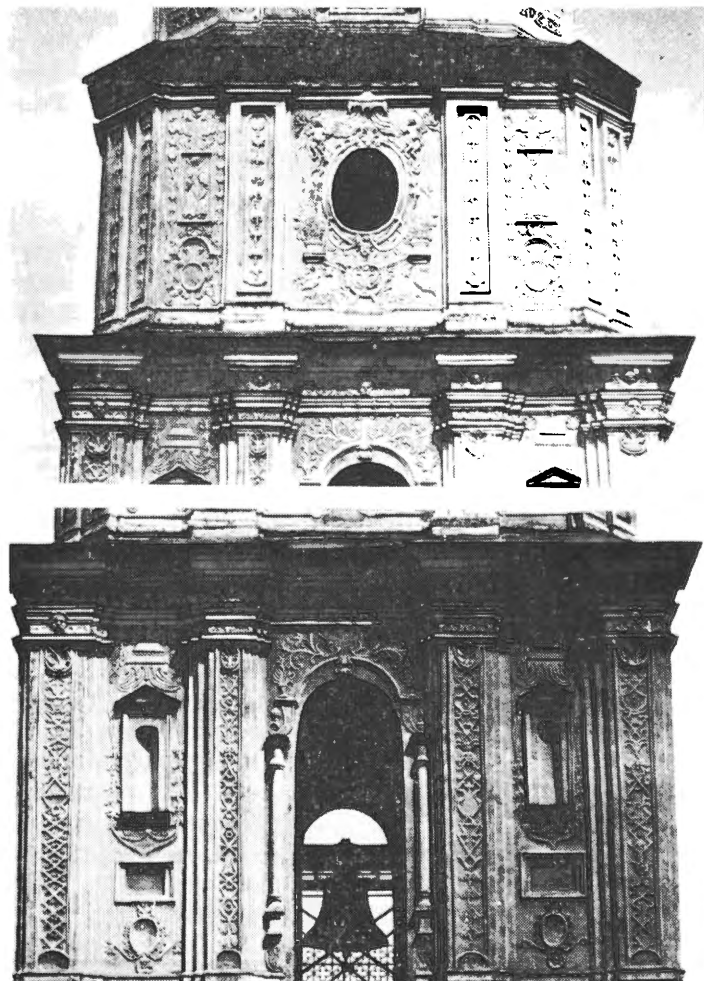
Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.—
Бразилія — крузейрів	480.—
Аргентина — арг. пезів	240.—
ЗДА, Канада і ін. — дол.	4.—
Німеччина — Д.М.	10.—
Франція — фр. фр.	15.—

З М І С Т

Роман Завадович — Уляна Кравченко (з нагоди 20-річчя смерти письменниці 3 березня 1947 р.)	5
Василь Чапленко — До питання про походження назов „поляни”, „поляки”	13
Олекса Бабій — Грузинський епос в українському перекладі	16
Ярослав Курдидик — Сцена — Неочікувано — 15-те квітня	17
Юрій Тис — „Пів чорної”	20
Лев Стаховський — Кароноко	31
Микола Денисюк — Поза редакцією „Овиду”	37
П. Ковалів — Сні зруйнованого замку (рецензія) Становище до преси в УССР (схвалене Другим З'їздом Українських Журналістів Північної Америки)	41
Вісті Товариства Українських Бібліотекарів	42

Уляна Кравченко — з нагоди 20-річчя смерти письменниці 3-го березня 1947.

Дзвіниця катедрі св. Софії в Києві, 2-й і 3-й поверхи.

Від видавництва

„Овид ” *появляється без припізнення* ще при кінці першого кварталу. Наступне число почали ми вже друкувати й *появиться воно також своєчасно.*

Рахунки за передплату „Овиду” на 1967 р. вишлемо в місяці квітні 1967 р. До рахунків залучимо також заадресовані до нас коверти, до використання при висилці передплати.

За наше припізнене листування ще раз дуже вибачаємося перед нашими Читачами, Співробітниками й Приятелями. Після появи й висилки цього числа „Овиду”, *сукцесивно* полагоджуватимемо одержані чисельні листи, яких не мали змоги полагодити на протязі останніх місяців, через великий навал праці.

„Самопоміч” — *Федеральна Кредитова Кооператива в Чикаго* виплачує відсотки у висоті 4 і пів відсотка в річному відношенні (в оголошенні подано лише 4 і чверть відсотка).

Повне Видання Творів Тараса Шевченка в 14-ти томах буде ще в продажі, бо ми друкуємо ще бракуючі томи, які були вже випродані. Матимемо ще деяку кількість комплектів до продажу й приймаємо ще замовлення. Хто ще не придбав собі цього монументального видання Творів Тараса Шевченка, має змогу собі купити. Цілість — всі чотирнадцять томів коштують лише 75.00 доларів на сплати, навіть по 5.00 дол. місячно або з 4% знижкою, себто 72.00 долари при заплаті до 30 днів від дати замовлення. Замовлення приймаємо без завдатку. Для вигоди друкуємо при кінці цієї сторінки картку замовлення.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,

ЧИТАЙТЕ,

ПОШИРЮЙТЕ

„О В И Д”

Т В О Р И Т А Р А С А Ш Е В Ч Е Н К А

ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ — ЦЕ

ТРИВКИЙ ПАМ'ЯТНИК ГЕНІЄВІ УКРАЇНИ

..... Тут відтяти

З А М О В Л Е Н Н Я

До Видавництва Миколи Денисюка

Цим замовляю 14-томове ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

- за 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.
 за 72.00 дол., себто з 4% знижкою при заплаті готівкою, висилаючи чек (моні ордер) при замовленні.

Моя адреса:

Підпис:

.....

.....

Роман Завадович

Уляна Кравченко

(З НАГОДИ 20-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ СМЕРТИ ПИСЬМЕННИЦІ 3 БЕРЕЗНЯ 1947 Р.)

Кілька причин склалося на те, що в останні роки в нас присвячено більше уваги життю та творчості Юлії Шнайдер, відомої під літературним псевдонімом Уляна Кравченко.

Поперше, століття з дня народження тієї письменниці, відзначене недавно, бо в 1960 р.; подруге, першодрук найбільшого й найзрілішого твору її життя, повісті „Хризантеми” в 1961 р.; потретьє, культ, що ним українське жіноцтво на еміграції оточує пам'ять визначних працівниць на полі рідної культури. Нарешті, можна думати, що загальне зацікавлення постаттю авторки цілої низки творів від „Пріма вера” до „Хризантем” залежить не тільки від мистецьких та ідейних вартостей її творчості, але й від її літературних взаємин з великим Франком.

У творах Уляни Кравченко багато автобіографії, головню про дитинство, молодість і перші літературні кроки. Вони такі докладні, що ніяка розвідка стороннього автора вже тепер не змогла б змалювати детальніший духовий портрет письменниці в широкій рамі тогочасних обставин. Ці твори стали вже тепер документальними матеріалами і поруч мистецьких прикмет, мають також окрему історично-пізнавальну вартість. На них ми найбільше зіпремось, розгортаючи біографічну канву.

Уляна КРАВЧЕНКО народилася 18 квітня 1860 р.¹⁾ в містечку Миколаєві над Дністром, в домі, де перед 49 роками прийшов на світ інший майстер пера, Микола Устіянович. Це дало їй право пізніше з гордощами писати: „Дім Устіяновича — це мій рідний дім” („Хризантеми” ст. 35). Була вона найстаршою дитиною Юлія Шнайдера, урядовця австрійської державної адміністрації, комісара жидачівського староства, і Юлії Лопушанської. Шнайдер по-

ходив з родини німецьких колоністів, що мала невелику посілість біля села Раковець. Спочатку він був урядовцем у містечку Сколе, тут у 1859 р. одружився і згодом переселився до Миколаєва, де й умер ще молодою людиною в 1870 р. Мати Юлії, або — як вона себе згодом перезвала — Уляни була дочкою о. Іллі Лопушанського, пароха села Побук на Скільщині. Священничий рід Лопушанських був споріднений з Лонкевичами, звідки походила Улянина бабуня Марія, з **Горникевичами та Онишкевичами** - це були старі українські інтелігентські роди. Тож не диво: це посвоячення мало такий великий вплив на Юлію Шнайдера, на його асиміляцію до укр. оточення та на його погляди до тієї міри, що він писав українською мовою вірші наснажені народовецьким світоглядом. Взагалі, треба сказати, що Улянин батько був людиною високої духової культури, був начитаний у зах.-європейській літературі, ознайомлений із творами античних авторів і його погляди на літературу, культуру та мистецтво мали поважний вплив на інтелектуальний розвиток дочки, дарма що вона за його життя була ще дитиною.

Улянина мати, кол. учениця пансіону в Стрию, була тихої-ніжної вдачі, вміла майстерно розповідати, гарно співала, тож прищепила дочці-первачці любов до пісні та до мистецького слова. Обидвоє батьки багато розказували донечці про історичні події, не минали теж цікавіших біблійних тем. Решту доповнювала лектура — і на такому ґрунті став розвиватися природний поетичний талант майбутньої письменниці.

На щастя, в молодості У. Кравченко ще не було телевізії та й про кіно ніхто не чув, тому молоде дівчатко (до речі, хоровете) могло всю свою увагу спрямувати на книжки. Воно добувало їх із запорошених шаф дідуна по матері о. Іллі (тут були житія святих, Патерики,

¹⁾ Отже не 1862 р., як подають деякі друковані джерела, м. ін. ЕУ з 1949 р.

прологи та всякі ізборники), із полиць бабуні по батькові де були підручники географії, атласи тощо, а найбільше таки з багатої батькової колекції німецьких клясиків та інших видатних зах.-європейських авторів у німецьких перекладах²⁾. „Не було в світовій літературі цінного твору, якого я, коли не читала сама, а то не знала б про нього з розмови родичів і то в найраніших моїх літах”, — писала письменниця у своїх „Спогадах учительки”.

Уляна змалку часто нездужала. Вона пише: „Дитиною я не рвалася до забав, до гамору, до руху. Я думала не про життя. Не покидала мене думка про смерть. Це, мабуть, через те, що, поки я скінчила 10 літ життя, кілька разів боролася зі смертю”. Тому початкову освіту Уляна одержала не в школі, а від домашніх учителів. Це й було одною з причин, що вона все життя працювала над самоосвітою. А втім, ніяка тодішня школа не могла їй дати того, чого вона шукала, а те, що вона самотужки добула з книг протягом перших 17 років життя і майже безперерійного перебування в домі матері лягло твердим фундаментом її студій у вчительській семінарії та пізнішої письменницької праці.

Впарі з лектурою клясиків Заходу йшло ознайомлення з українською літературою. Миколаївські уродженці-богослови приносили їй книги, писані фонетикою або й відписи поезій Шевченка з празького видання. Устیانовичі, Микола й Корнило, Квітка-Оснoв'яненко, Федькович, Пантелеймон Куліш, Марко Вовчок поглиблювали ідейну й національну свідомість, пробуджували любов до рідного слова й народу. Портрет Шашкевича висів на стіні у мешканні Шнайдерів. Та Шевченко не зразу дався збагнути інтелектові молодій дівчини. „Наш Шевченко був покищо засуворий для мене, хоч велич і всебічність його поезії я відчувала серцем”, — писала вона пізніше („Хриз.” 41). З особливим піетизмом ставилася майбутня письменниця до Миколи Устیانовича, чії твори в ті часи втішались на терені Галичини й Буковини куди більшою популярністю, ніж через кілька десятиліть. Вона заявляла: „Для Миколи Устیانовича збереглась у мене все любов дочки до батька”. Вона мріяла побачити його або в Миколаєві, коли приїде до брата, або в Славську. де він душпастирював, а в 1877 р. сама відвідала Славську, щоб бодай подивитись

²⁾ В цьому помагало Уляні добре знання німецької мови. І так Вальтер Скотт, Дікенс, Діма, Фльобер, Гюґі скоро стали добрими знайомими молодого дівчати.

на ті місця, де він колись проживав і творив.

По смерті Юлія Шнайдера ближчі й дальші родичі взяли троє менших дітей під свою опіку, а Уляна залишилася з матір'ю. Не перестаючи читати, заглиблюючись в історії, навіть у правничих книгах, вона **взялася до перших спроб пера**. Але, характеризуючи розвиток багатогранної творчої індивідуальності майбутньої письменниці, не можна промовчати іншого замилювання, що вона йому віддавалась усею душею: музики. Гри на фортепіяні вчилась Уляна від 6-го р. життя, робила незвичайні поступи і знайомі віщували їй велике майбутнє. Вона писала: „Я могла б усяку радість і саме щастя чи біль і розпуку висловити тонами куди краще, ніж словами”... Але мрії 17-річної дівчини-сироти про музичну або якунебудь іншу кар'єру розвіяв впливовий дядько Омелян Лопушанський, найбільш компетентний вирішувати її майбутню долю, словами: „Ії дивні фантазії про правничі студії у Швейцарії або музичні ♪ Відні цілком недоречні”. І його небога скоряється: „Розумію: треба привикати до думки про семінарію, не бажати зірки з неба...”

Від 1877 р. Уляна живе у Львові в дядька Омеляна і вчиться, щоб стати народною вчителькою, а потім здобути кваліфікації до середньої школи. Гіркий то був хліб, хоч благодне поле праці для такого вродженого педагога, як Уляна. Це одночасно єдина професія, що його в ті часи могла вибрати жінка, бажаючи бути незалежною. Покищо вона вчиться в учительській семінарії і закінчує її матуральним іспитом з відзначенням. Бувши семінаристкою, вона пише вірші, навіть складає віршами шкільні задачі. На літературні здібності Уляни звернув увагу учитель укр. мови Омелян Партицький, редактор журналу „Зоря”. Він надрукував у „Зорі” в 1881 р. її оповідання „Калитка”. Отож 1, і 2 число „Зорі” з 1881 р. — це дата першого літературного виступу Уляни Кравченко. Але справжнім літературним хрещеним батьком Уляни, а пізніше її дорадником і учителем „артіс поетіце” став Іван Франко.

Сталося це в 1883 р., коли Уляна прислала Партицькому зшиток із своїми літературними спробами. Тоді вже за нею були вже 2 роки праці у т. зв. народній, тобто початковій школі повітового міста Бібрка. Партицький дав переглянути зшиток Франкові. Франко вибрав вірш „Згадай мене, мила”, що не належав до зшитка, а випадково туди попав, і відповідно йо-

го справивши, дав надрукувати в 21 ч. „Зорі” того ж самого року. Цей вірш став початком кар’єри молодой письменниці та й дав Франкові привід написати до неї першого листа. Так почалося знайомство Уляни з її літературним виховником — знайомство, назване Уляною „таємним зв’язком між душами”, що перетривало аж до смерти Франка в 1916 році.

Франко відкрив і правильно оцінив завдатки літературного таланту Уляни Кравченко. Тому він не жалів часу ні зусиль, щоб підсилити його й допомогти йому розвинути. В 1885 р. він упорядкував першу збірку творів Юлії Шнайдер (так було подане прізвище авторки) „Пріма Вера”, а в 1891 р. видав чергову збірку „На новий шлях”. Він давав Уляні поради, що їй треба читати, позичав книжки, навчав техніки віршування, давав усі потрібні вказівки. Свідомо їх взаємин є їхнє листування, частково збережене в архівах, ще в цілому не опубліковане. Багато листів узагалі не збереглося, сама Уляна оцінює їх на 50% усього листування. Немає й того першого листа, писаного фіолетовим чорнилом на рожевому папері, де Франко радив Уляні писати вірші, не прозу. Роллю Франка у „відкритті” письменниці-поетеси та спрямуванні її на літературний шлях найкраще характеризують її власні слова, вміщені у спогаді п. з. „Ширий друг і вчитель”, де вона стверджує: „Незнайомий, але споріднений духом, вирішив мою долю”.

До літературної спадщини У. Кравченко належать м. ін. „Спогади учительки”. Цей автобіографічний твір складається із двох частин: „Перший рік практики” та „Із записок учительки”. Хоч написані вони ще в 1887 р., а надруковані в Коломиї 1936 р., є вони майже прямим продовженням автобіографічної повісті „Хризантеми”, що появилася, як останній твір письменниці, в 1961 р. Ділять їх тільки 4-річний проміжок часу, що охоплює навчання майб. письменниці у львівській учительській семінарії. „Спогади учительки” — це, так би сказати, літературний фільм дійсності, що її переживала сама авторка протягом перших 4 років своєї вчительської праці. Цей суто реалістичний твір, написаний за порадою Франка, має пізнавально-історичне значення, як документ жалюгідного стану нижчого шкільництва в Галичині у 80-их рр. мин. ст. — стан, що був вислідом байдужості і формалістичної бездушності австрійсько-польської шкільної адміністрації та справжньою мартирологією вчительства, передусім його ідейних одиниць. Одною із

таких жертв була сама авторка. Хоч є вона найліпшою вчителькою в бібрецькій міській школі, про що свідчать признання від інспекторату та від громадянства, її не тільки не затверджують на посаді „постійної вчительки”, але просто засилають у село Стоки, де нема ні школи, ні приходства, ні двору, ні громадського будинку, ні лісничівки, де взагалі неможливо примістити школу. Вибір громади падає на піврозвалену пустку-дяківку, що стоїть на відлюдді за селом на межі між двома цвинтарями. У цій хижі, похожій зовсім на трупарню, де обвалилося пів стіни, де розбите вікно залатано чорним папером, Уляна Кравченко організує школу. Живе тут першу зиму серед вогкості, диму й холоду, на мокрій глиняній долівці та мріє, що... за кілька років буде краще. Але покищо стає шораз гірше. Умирає її мати, хвора на серце, неспроможна перенести таке важке поневір’яння. Молода дівчина залишається сама серед спустошеного осінньою негодою безлюддя. Ні одна жінка з села не хоче з нею ночувати: бояться циганів, розбійників. Дотримують їй товариства тільки сотні кажанів, причіплені на горищі до почорнілих бальків. Під напором вітру скриплять церковні ворота і скриплять на цвинтарі хрести...

Я навмисне довше затримався на цьому описі, щоб читачі могли вповні уявити собі кошмарні обставини, в які чужа ворожа влада заганяла найкращих людей нашого народу, щоб знищити їх духово й фізично. Але молода оптимістка Уляна, заглиблена у книги, пише під шум вітру знаменні слова: „В житті людини, в історії людства, мабуть, нема такого положення, щоб не явився хоч один промінь світла”. І вона, шукаючи цього променя, йде в широкий світ. Кілька місяців навчання у львівській школі Сестер Василіянок (1885), праця домашньої вчительки у поміщицькому дворі в Руденці біля Лопатина (1885-86), посада сільської вчительки у Лужку Долішньому та Сільці на Дрогобиччині (1886-1920) — оце дальші етапи її твердого життєвого шляху, де вона віддала свій педагогічний хист справі освіти рідного народу. Рівнобіжно із ним стелиться її творчий шлях, шлях української письменниці, що віддала своєму народові всю силу свого духа, щоб його дух став вільнішим.

Переходячи до короткої характеристики творчості Уляни Кравченко, можна б, як мотто, зачитувати уривок із циклю „Мені не жаль”:

Мені не жаль, що горе все стрічаю —

Я з горя знаю людських сліз ціну.

Хоч поетеса-реалістка пише про людські терпіння, то з них вона добуває нові сили, що є для неї, як вітер для вітрила, як жар, що волю змінює в сталь. Лише така поезія могла привернути до себе увагу Франка — і навпаки, те, що з творчості Франка подобалося ще юній семінаристки Уляні, було — за її словами — „не скигління, ні покірне прохання, а грімке гасло до єднання в сильний гурт”. Не дивно, що подібні нотки знаходимо і в творчості У. Кравченко: вона ж виростала, як письменниця під безпосередніми впливами автора динамічних „Каменярів”.

Правда, перша збірка юної Уляни Кравченко „Prima Vera” (1883) не мала ще ні тематичної ширини, ні глибини думки, ні досконалості поетичного вислову, що, природно, з’являється у зрілому віці автора. Але в ній було те, що — на думку Франка — „вміє глибоко потрясти серце другого чоловіка” — і це було надійним завдатком на майбутнє. Не без особливого значення було те, що це **перша** в Галичині збірка поезій, написана жінкою. Пріма Вера, проліска, перша весняна квітка (щось подібне, як Шашкевича „квітка дрібная”) — то й не диво, що під її пелюстками розцвіли ліричні мотиви кохання, молодости, щось наче привіт життю. Громадські ж мотиви бриніли ще ледве чутно.

Але вже чергова збірка набирає щораз більше рис, властивих творчому обличчю зрілої Уляни Кравченко. На ній і на дальших творах можемо спостерігати, як їх тематика розвивається паралельно до історичних змін на укр-ій землі, і як вік авторки та глибше розуміння життя впливають на появу нових або по-новому висловлених мотивів і настроїв. В її особистих настроях бринить щораз більше й більше філософічних ноток, з’являються релігійні мотиви, а громадсько-національна тематика стає дзеркалом прагнень і настроїв усього народу, що доходив до вершка своєї національної свідомости.

Друга з черги збірка У. Кравченко одержала назву від провідного вірша „**НА НОВИЙ ШЛЯХ**”, що, крім того, став програмовим гаслом жіночого альманаха „Перший вінок” 1891 р.:

Жий для ідей, працюй кривавим трудом,
Віддай усе за рідний люд.

Ідейне поглиблення, значно розвинені гро-

мадські мотиви з чітким рисунком важкого становища рідного народу, нотки протесту, а поруч із цим краще віршово-технічне оформлення — все це великий крок наперед в розвитку творчої сили поетеси. З уваги на вірші, звернені до жіноцтва, Франко писав про цю збірку: „У. Кр. кличе галицьку жінку на новий шлях”. І справді, авторка кликала жінку стати борцем за її громадські права, за належне місце в родині:

Минув той час, коли тягар життя
дикар-пастух клав на плече рабині,
минув і той, коли ти, мов дитя,
була забавкою і ждала милостині...
Будь сильна і свідома прав людини,
до жнива стань і з нив снопи збирай!
В твоїх руках твоє добро й родини
цілої воля й ясний щастя рай.

В 1929 р. вийшла третя збірка поезії Кравченко „**В житті є щось**”. Це „щось” — ідеал. Хоч суворе життя вбиває мрії, не пора на зневіру:

Хоч з ясних мрій нічого не остало,
тобі я, правдо, віру збережу,
в житті шукати буду ідеалу.

А для жінок тут цілий тематичний цикл: материнська любов до дітей, радощі та смутки молодої матері.

Через 2 роки після 3-ої збірки з’являється четверта: „**ДЛЯ НЕЇ ВСЕ**” (1926). „Вона” — це батьківщина, рідний край, рідному народові треба віддати всі сили, щоб допомогти йому стати вільним і славним. Зміст збірки — національно-патріотичні мотиви: УССтрільці, Маківка, 1919 рік, Вітовський і — знову щось особливе для жінок: образ героїнь-розвідниць на службі визволення. Ці мотиви є неначе продовженням поеми „**НА ВИЗВОЛЬНОМУ ШЛЯХУ**”, написаної ще в 1921 р. під враженням українських визвольних змагань та громадянської війни.

Збірка „CAPITAS” присвячена мотивам релігійним, біблійним і євангельським. Є тут вірші, що їх треба зарахувати до кращих зразків української релігійної поезії.

Окрема ділянка творчості Кравченко — то збірки для юнацтва й дітей: „ПРОЛІСКИ” (1921), „В ДОРОГУ” (1921), „ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ” (1924) і „ШЕЛЕСТИ НАМ, БАРВІНОЧКУ” (1932). Треба пам’ятати, що У. Кр. була

„Треба тільки з'єднати її для ідеї, а буде готова до жертви”.

Авторка „Хризантем” у 1912 р. біля афіші-привіту від українського жіноцтва у Станиславові.

прегарним педагогом, учителькою з замилювання, і перебування з дітьми давало їй велику насолоду. „Я зберігаю все найсвятішу в молодь віру” писала вона до українського жіноцтва в Станиславові. У поезії „ЦВІТИ” вона звертається до дітей словами:

Ваша ніжність, ваша врода
 Це для мене насолода,
 Забуваю зло і муку,
 Виджу щастя запоруку.

Хоч Франко не дораджував Уляні писати прозою, вона не зовсім відчуралась її. Щоправда, за Франкового життя писала прозою здебільша автобіографічні спогади, здається, без претенсій зробити їх мистецькими творами, але й тут пробивається її літературний талант. Крім згаданих попередньо „Спогадів учительки”, Уляна написала ще прозою оповідання „ГОЛОС СЕРЦЯ”, нарис „ЗАМІСТЬ АВТОБІОГРАФІЇ”, де-

які „поезії в прозі”, а передусім найбільший і найповніший твір свого життя, більш як 400-сторінкову повість „ХРИЗАНТЕМИ” (Чикаго, 1961, в-во М. Денисюка).

„ХРИЗАНТЕМИ” — то літературна автобіографія про перших 17 років життя авторки, останній духовий дар рідному народові перед її смертю в 1947 р. 17 перших років життя — у кого ж вони не цікаві? Тим більш у вродливої, романтичної, талановитої дівчини, що, ставши „втікачкою від життя”, від його оманних спокус, спрямовує лет до зір, до духових висот, до поетично-мистецького себевияву, щоб цим послужити рідному народові. Завершуючи літературно-громадську працю свого життя, похила літами авторка створила „повість-сповідь”, бо в ній багато такого, про що „ніколи ні з ким не говорила”. Та ми б додали до цього, що „Хризантеми” — це своєрідний заповіт, залишений черговим поколінням, скарбниця „золотих думок” і порад про те, де шукати справ-

жньої вартости життя. „Треба вірити в перемогу! Співати гимн життю, не смерті!” — кличе вона. Є там і „ліричний пам’ятник душі”, ліричні вставки-інтермецца, що ними авторка висловила свою тугу, як спогад першого ідеального кохання.

трет так, мов би не писала про себе саму, а збоку спостерігала іншу особу. („Дивлюся на себе критично, як на когось чужого”, — пише вона). Найцікавіше в повісті те, як із юної героїні, начитаної в європейській літературі, захопленої Устияновичем, Шевченком і Марком

„Те, що пишу — наче сповідь...”

Уляна Кравченко при письменницькій праці.

Миколаїв над Дністром, де прийшла на Божий світ Юлія-Уляна, прегарна, хоч убога Бойківщина, звідки походив рід Уляни по матері, будова залізниці зі Львова до Стрия, сірі будні в домі двох покривджених життям істот, матері-вдови й доньки-сироти — оце канва, на якій письменниця мережає мистецькі взори спогадів, подій, думок і переживань. Але не треба лякатися, що — мовляв — „то було так давно”, в 60-ті й 70-ті роки минулого століття. Швидко змінюються тільки зовнішні форми життя, зате його внутрішній зміст залишається в своїй основі довго незмінним.

Кожна сторінка „Хризантем” — то фрагмент нашої історії, картина суспільно-національного життя української Галичини з-перед ста років, образи живих людей, наших селян, міщан, інтелігентів. Їх не тільки бачимо, але поруч із цим вичуваємо подих доби з її питомим духово-побутовим кліматом. На цьому широкому тлі авторка змальовує свій психологічний пор-

Вовчком, ознайомленої з новими течіями, напрямками й гаслами, формується майбутній борець за правду свого народу, за суспільне визволення жіноцтва, за право людини до волі та щастя. Знаходимо тут багато даних про зародження й розвиток авторчиного письменницького таланту, про літературні впливи, перші літературні спроби тощо. А поруч цього — ціла галерея реалістичних портретів її сучасників, родичів і знайомих, дорослих і маленьких.

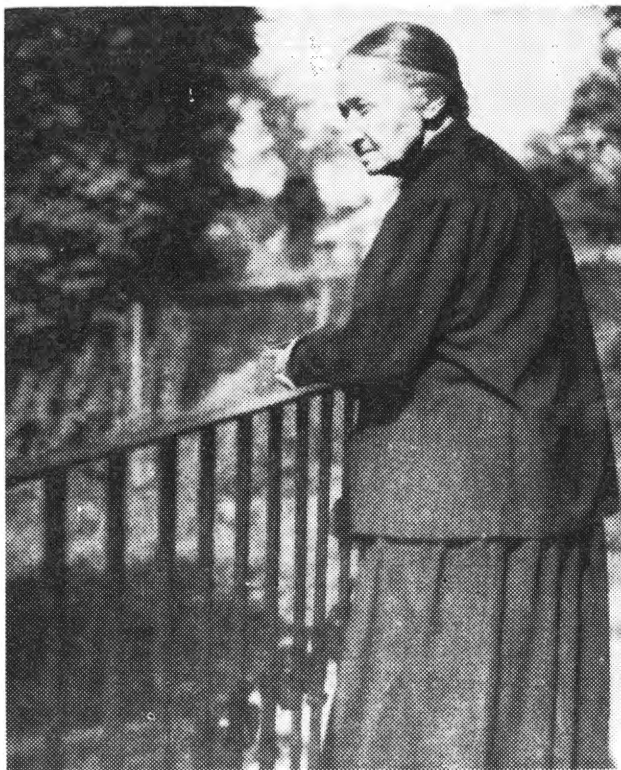
Окрема особливість „Хризантем” — то захоплення природою, серед якої „думки дістають крила, стають молінням”, де пробуджується „почуття єдності з красою”. Квіти — це, за словами авторки, її „перше кохання”, ними вона назвала свою повість, їм присвятила не одну її сторінку. „Я не хотіла б бути людиною, тільки квітом”. „Моя душа серед квітів напоена чарами, розколосана, розспівана невідомою до сі мелодією”.

Навряд, чи є інший твір письменниці, в я-

кому, мов у дзеркалі, виразніше відбилась би її поетична душа. Те, на що тут побіжно звертаємо увагу читачів, є лише слабим відбитком того багатства думок, поглядів і почувань, що їх авторка, готуючись відійти у вічність, „на прощання” передала нам у своїй повісті-сповіді.

У галерії українських письменників Уляна

ним успіхом шукали засобів більш модерного вислову. Щодо змісту вона не тільки поетеса глибоких людських почуттів, але й поетеса-громадянка, що вміє голосно кинути поклик до праці, до чину. Сторінка її творчості, що заслуговує окремої уваги — то жіноча тематика; її поезія бринить раз як ніжний голос жіночого серця, що прагне до особистого щастя, то знову лунає, як маніфест пробудженої збірної

„Мене манить барвисте, соняшне життя природи”

Уляна Кравченко дивиться на парк з балкона свого мешкання в Перемишлі.

Кравченко має видне місце і визначається власними індивідуальними рисами. В її душі скривалися завдатки великого таланту, але важкі обставини життя не дозволили авторці повністю його розвинути. Під оглядом ідейного світогляду вона стоїть на межі громадського чи народницького реалізму, а під оглядом форми належить до тих авторів, що з більшим чи мен-

душі жіноцтва, і як протест проти недоцінювання національної та громадської ролі жінок у житті народу. Голосом Уляни Кравченко українське жіноцтво висловило своє бажання включитися в ідейний процес національного розвитку. Проголошуючи істину, що без рівноправного і свідомого жіноцтва не може бути вільного народу, та закріплюючи все громадянство

до праці, Уляна Кравченко, одна з перших жінок-письменниць, внесла свій видатний вклад у справу наближення дня всенароднього визволення.

Чікаго, березень 1967 р.

„Я мала для цвітів багато любови. Кожен цвіт — поема”.

Замилувана у квітах прабабуня Уляна дає квіти своїй правнучці Зірці.

З ПОБУТУ РЕД. Б. ВІТОШИНСЬКОГО В ЧІКАГО

Під час поїздки по ЗДА і Канаді, п. Борис Вітошинський, ред. тижневика „Шлях Перемоги” (Мюнхен), відвідав також українську громаду в Чікаго. Тут колишні його друзі з Аргентини влаштували товариську зустріч, з якої світлину друкуємо поруч.

До питання про походження назв „поляни”, „поляки”

У ч. 3 „Овиду” (за 1966 р.) надруковано статтю д. Ю. Перхоровича „До генези назв „поляни” й „поляки”. У цій статті д. Перхорович висунув здогад, що назви „поляни” та „поляки” походять не від слова „поле”, як досі думали, а від грецького слова „polis” (город, місто). Основні докази нашого дослідника зводяться до того, що там, де жили поляни та поляки, не було поля, а були великі ліси, що на Україні й до нашого часу збереглися стародавні назви із складником „поль” („Антополь” — місто антів, „Треполь” — сучасне Трипілля, „Боришполь”, „Мирополь” та калька з нього „Миргород”), що в різних історичних джерелах і київські поляни, і поляки називаються „полями”, назвою, що й досі збереглася в німецькій та англійській мовах: „Pole”.

Крім того, д. Перхорович навів з історичних джерел дані на доказ того, що людність сучасної північно-західньої України здавна жила в багатьох містах, і через те цей край у скандинавських сагах називали „Гардарикою” крайною міст.

Занесення в ці краї грецького слова „polis” дослідник пов’язує з поселеннями згадуваних у Геродота та в інших стародавніх авторів **гелонів**, що їх, згідно із свідченням Геродота, вигнали з торговельних міст у край **будинів**. Були це нібито напівгреки, напівскити (як свідчить той же Геродот) і говорили вони мішаною мовою.

Зацікавившись цим відкриттям д. Перхоровича, я хотів би додати до цього й свої міркування та дані, які, з одного боку, мають підтвердити наукову слушність здогаду, що „поляни” й „поляки” — це були, власне, „городяни”, „містюки”, а з другого — спростувати дещо з його даних.

Якщо д. Ю. Перхорович усе побудував на тому, що гелони були „напівгреки” і як такі залишили в українській мові грецькі слова та назви, то я хочу звернути увагу на те, що вони були „напівскити” або, може, й переважно „напівскити”, тобто не греки, а далі й доказати, що вони були споріднені з будинами. Та й „скитами” вони були, мабуть, тільки за державною приналежністю, а етнічно це могли бути ще давніші в цих краях **кімерійці** або хоч **анти** (звідси й отой „Антополь”, як це слушно

відзначив д. Перхорович), предки сучасних адигейців, як це я визначив у своїй книжці „Адигейські мови — ключ до таємниць нашого субстрату” (Нью-Йорк, 1966 р.).

Передусім розгляну походження отого складника — „поль”. З огляду на наявність багатьох назв із цим складником, серед яких можна згадати хоч би безсумнівно грецьку назву „Константинополь”, дуже важко це заперечувати. Я сам, прослухавши доповідь д. Перхоровича, приєднався був до цієї його думки. Та коли я пізніше дослідив відповідний матеріал, то, на моє власне здивування, виявив, що між отим справді грецьким — „поль” та назвами „Антополь” тощо наявна тільки співзвучність, а не генетична тотожність. Насправді ж у цих українських назвах ми маємо слово адигейського походження. Є в адигейських мовах коротеньке слівце-складник „пэ” — або „пы” (а також, як побачимо далі, ще й „бы”), що має різні значення, а серед них і значення „відбивання нападу” „оборони”¹⁾ Коли це слівце входить у комплекс „пытапэ”, то воно прямо означає „фортеця”²⁾. Але воно може поєднуватись і з іншими складниками, зокрема з такими наростками, як от „лэ” (означає вмістище), — „лэ”, „Іэ”, „Іуэ” (прикметникові наростки, — „лІэ” (підбігання до якогось місця). Семантично найбільше надається для значення „огорожі” й „города” перший, але останній міг дати ще м’якість „л”. Не знавши добре тонкощів адигейської фонетики, я не можу з певністю визначити, який саме з цих наростків міг поєднуватись для того, щоб утворилось слово „поль”, але знаю, що через приєднання наростка до слівця „пэ” звук „э” мусив перейти в „а”, а це „а” під наголосом на слов’янському ґрунті звичайно давало „о”. Кінцеве „э” в ненаголошеній позиції перетворилось на „ь”. Так утворилося слово „палІэ” (чи палъэ) „поль” із значенням „оборонна огорожа”, або „город” (місто). Голосний „о” в корені закріпився тільки в пізнішій традиції, а в давнину тут могли бути різні рефлекси, які дають адигейські звуки „э” та „ы”. От у сен-галенських анналах

1) Див. „Кабардинско-русский словарь”. Москва, 1957 р.

2) Див. „Русско-адигейский словарь”, Москва 1960 р. (при слові „укрепление”).

писали „пуляни”, у Гепідана — „пулянес”, в „Ісляндських нотатках” XII в. та в „Повісті Вількінда” — „Пуліналянд”; ім'я „скитського” царя Паляяка мало „а” в цьому корені. (Подаю варіанти назви „поляни” за статтею д. Перхоровича, ім'я „Паляк” — за М. Грушевським).

Має значення для доказу правильності цієї моєї теоретичної реконструкції той факт, що вже після того, як я це слово утворив, я знайшов у „Кабардинсько-російському словникові” (Москва, 1957 р.) слово „пэлъэщын”, утворене із складником „пэлъэ”, що значить „перемагати” (когось чи щось). В українській мові це слово збереглося у формі „періщити” (бити), з дисимілятивною заміною „л” на „р”.

Тепер візьмімо варіант „бы”. Про те, що він історично був реальний, а також — що й моє виведення слова „поль” з адигейських мов стовідсотково правильне, свідчить називання давніх полян у стародавніх історичних джерелах з початковим „б” (не „п”). Напр., у листі короля Вратислава до римського папи (1085 — 1086 р.) їх названо „больони”, у Байзеновій хроніці (1085 р.) — теж „болони”, у німецьких словниках XII в. — „боляна”, „болянен”. (Подаю за статтею д. Ю. Перхоровича).

Коли повернутись до сучасних адигейських мов, то це „бы” можна знайти в кабардинському варіанті отого слова „пытапІэ” — в слові „быдапІэ”, що також значить „фортеця”. Від цього останнього варіанту походить „Будапешт”, як це я доказав в отій своїй книжці „Адигейські мови”... Тут можу ще додати, що й розпад слова „Будапешт” на дві частини „Буда” і „Пешт” (згадаймо напис на обкладинці „Русалки Дністрової”: „у Будимі” (з „Будин”) „письмом всеучилища Пештянського”) легко пояснити: „быдэ” — міцний, сильний, а „пІэ” — місце, з додатком наростка „щ” означає „приміщення”. Слово „быдэ” може мати інфінітивну форму „быдэн” чи „быдын”, а це наблизило нас до етнічної назви „будини”, чи „бодини”, що, як бачимо, також означає „городяни”. Отже, це синонім до слова „поляни”, „городяни”. Про історичну реальність слова „будини” свідчать назви „Будапешт”, „Будин” та російське прізвище „Будан(ов)”.

Далі розгляньмо слово „гелон”, що було і етнічною назвою (для греків), і назвою головного їхнього міста. Його можна вивести з адигейського слова „Іуэ”, що само означає „пліт”, „ліса”, але може увіходити і в інші утворення, як от „Іуэгу” (двір), „ІуапІэ” (тік). Якщо

до цього „Іуэ” додати приросток „гъэ-”, що означає назву дії, та наросток — „н” (інфінітивний), то вийде слово „гъэІуэн”, що означатиме „щось обгороджене”, тобто те саме, що й „поль”, „будин” та слов'янське „город”. Фонетично для чужинців це слово могло звучати, як „гелон”, як його й записали старогрецькі автори. Є в адигейських мовах ще одно слово, що могло бути прототипом назви „гелон” — слово „гъэлын”, що означає „випалювання”, зокрема лісу, а для будування міст, напевно, доводилось ліси випалювати. Могло це слово означати ще „молотники”, тобто „хлібороби”, „гречкосії”, оскільки слово „Іуэн” означає „молотити”.

Такі великі можливості щодо етимологізації слова „гелон” на ґрунті адигейських мов самі собою заперечують думку д. Ю. Перхоровича, що це слово нібито збереглося в назвах річок „Желонь” (Жолонь) та „Желонка” (Жолонка), де звук „г”, уже на слов'янському ґрунті, міг перейти перед „е” в „ж” (так він пояснював у доповіді). Таке пояснення звукових змін було б можливе, якби не було іншого, переконливішого, на ґрунті адигейських мов. Справа в тім, що назва „Желонь” („Жолонь”) — це живцем збережене адигейське слово „жылан”, яке на слов'янському ґрунті закономірно дало „желонь”-„жолонь” (як у „человік”-„чоловік”). Адигейське слово „жылан” — це назва третього року тваринного дванадцяткового усного календаря, і спочатку це було ймення народженої під цією датою людини, що потім жила над цією річкою і дала їй цю назву (як, наприклад, якийсь „Харко” дав назву річці Харків). Варто відзначити, що в українській мові до нашого часу збереглися слова з цим складником: „жиляник” (корж), „жилний четвер”, „жилавий понеділок, тиждень”, — усе це пов'язане з отим тваринним календарем.

Отже, усі троє слів — „поль” (з „пэлъэ” палъэ чи його наросткових варіантів), „будин” та „гелон” (як назва „дерев'яного міста” — за Геродотом — та приналежної до нього людности) підтверджують правильність відкриття д. Ю. Перхоровича — що „поляни” — це були ті, що жили в містах, а не в „полі”. Що „поляни” — це тоді означало „городяни”, „міщани”, про це свідчить і одне місце в нашому літописі: „отъ нихъ же суть поляне-ки-

³⁾ Подаю за М. Грушевським — „Історія України-Руси”, т. I, стор. 379.

⁴⁾ Див. „Кабардинско-русский словарь”. Москва, 1957 р.

⁵⁾ Само собою, хлопче, ясно що так!

яне³). Тепер би ми сказали: „городяникияни”, жителі м. Києва. До речі, й слово „поле” походить з адигейських мов: „палъэ” — значить „скрізь однаковий”, „рівний⁴”). Могло це слово походити й від „элыдын” — блищати проти сонця (блиск від тирси).

Фонетична близькість утворення „пэлъэ” до „палъэ” призвела до поплутання їхньої семантики в слов'янському мововжиткові і до отієї спростованої тепер псевдоетимології слова „поляни” та „поляки”. Можна зясувати тут і морфологічну форму слова „поляни”: вона утворена за допомогою адигейського ж наростка „анэ”. Форма слова „поляк” теж витворилась на адигейському субстраті, але її утворення складніше, і я її з'ясовую в статті „Походження деяких типів українських прізвищ”, яка ще не надрукована.

При цій нагоді треба сказати, що й загадкова назва „лях” не якого, а таки адигейського походження. У кабардинській мові є слово „лхьхьу” (чит. „лях”), що значить „хоробрий”, воно збереглося в російській мові як „лихой” (завзятий). У давнину воно не мало того негативного забарвлення, що його має тепер в українській мові: це останнє витворилось пізніше, під час боротьби українців з поляками.

Розгляньмо далі назви „Треполь” та „Халеп'я”, що їх д. Перхорович вважає за грецькі в цілості: „Треполь” — тібито від “tris” та “polis”, а це мало б означати „Тригород”, „Халеп'я” — від “chalepos”, що значить „трудний”. Насправді ж у назві „Треполь” і перша частина адигейська: це приросток „тре-”, що означає рух, скерований назовні, в умовах оборонної споруди — на „відбиття зовнішньої небезпеки”, нападу. Назва „халеп'я” походить від адигейського „хэлъэпэ”, — наявного, наприклад, у слові „хэлъэпэрэпэн”, що в прямому значенні означає „спотикатись”, „заборсуватись”, а в перенесеному — „потрапляти в скруту, халепу”, як це й досі збереглося в українській мові. Про назви „Вишгород”, „Білгород” та „Звенигород” наш дослідник пише, що вони всі слов'янські. Але насправді в них слов'янський тільки складник „город”, а перші складники — адигейські. Про „Звенигору” і „Звенигородку” я вже писав ув отій своїй праці „Адигейські мови...” і тут не буду повторюватись, а про дві інші дещо скажу тут. Особливо цікава справа з „Білгородом”. Як відомо, „білгородів” багато: біля Києва, в Курщині, в Ізмаїльському краї, в Югославії („Бе-

оград”). Але чому міста мали б бути „білі”? Вони були тоді здебільшого дерев'яні, а дерево з часом темніє, сіріє. А взагалі це дуже нелогічна семантика. Отим то мені й довелося заглянути до словників адигейських мов, і я знайшов у кабардинській мові слово „бел”, що значить „копанія”, „заступ”. Реальність цього слова в слов'янських мовах засвідчена в прізвищі чеського географа XVIII ст. Бела (Bel). Отже, „Білгород” — це значить „обкопаний ровом”, як воно й роблено в давнину, будуючи фортеці. Таке значення, либонь, мала й назва „Біла Вежа” (Саркел), а може, й „Москва белокаменная”. Треба звернути увагу на звук „е” в слові „бел”: це він дав рефлекс „ять” у слов'янських мовах, а звідси й українське „біл” — та його псевдоетимологія.

Наявність у групі назов з „біл-” назви „Аккерман” не підриває мого здогаду, бо це пізній турецький переклад уже слов'янської псевдоетимології (по-турецькому „ак” значить „білий”).

Це відкриття дає мені змогу уточнити її етимологію назви „Варшава”, що я її вивів ув отій своїй книжці від адигейського „аршав”. Я в тій праці згадав, що на Закарпатті „аршів” (чи „аршув”) значить „заступ”, роблений у давнину, за моїм припущенням, з металу „аршав”. Отже, ясно, що „(В)аршава” — це значить „обкопана ровом”.

Перша частина в назві „Вишгород” походить від кабардинського слова „выщэ”, що значить „бичок”, і спочатку це був хутір якогось Бичка, тобто це було прізвище (цей складник, між іншим, зберігся в прізвищі „Ващенко”), вимова „виш-” витворилась пізніше в наслідок псевдоетимології (цього не сталось у прізвищі „Ващенко”). „Мирополь” та „Миргород” — це значить „панове місто” чи „бееве” (якщо вжити татарського слова), бо „мир” — це „пан”, „бей”, а може, й „емір”.

Назва „Боришполь” зв'язана, на мою думку, з давньою назвою Дніпра — „Бористен”, в якій „тен” — це те саме, що й сучасна адигейська назва Дону („Тен”), а перша цієї назви частина означає „той, що вирує” (на порогах) на протилежність до „Тихого Тену” — Дону, епітету, який зберігся й до нашого часу. (Цю етимологію я з'ясував в отій своїй книжці). Отже, „Боришполь” — це „Дніпрове місто”, “Danaparstad” скандинавських саг.

Добр. Ю. Перхорович натякнув також на те, що й слово „Полісся” зв'язане з комплексом життя у містах. Звичайно, він мав на ува-

зі походження цієї назви від того ж таки грецького "polis". Я б навіть виразніше сказав, що воно, це слово, входить у цей комплекс, тільки в основі його не грецьке, а оте адигейське слово „палъэ”, але ще з наростком „ес”, що є, наприклад у слові „выщъэтес” (погонич волів), а може, й у слові „къалэдес” (кажу „може”, бо в приступних мені словниках воно написане з „э”). Отож, як узяти цілість „палъес”, то з нього й можна вивести „Полісся”, бо оте „е”, мабуть, у сполученні з кінцевим „э” слова „пэлъэ” й дало „ятъ”, а звідси й українське „поліс” „Полісся”. Правда, тут є деякі труднощі, що походять від його морфологічного зв'язку з утворенням типу „Поділля”.

Коли перейти до історичного розвитку семантики „городового краю”, то можна спочатку відзначити відсутність такого узагальнення, бо ще в нашому літописі виразно фігурують окремі „полі” (міста). Напр.: „почаше держати родъ ихъ княжение въ поляхъ”. Ця

множина „въ поляхъ” виразно свідчить про міста, бо „поле” звичайно й пізніше вживали в однині („Дике поле”)⁵⁾. Тільки пізніше стали це узагальнювати в уявленні „городів” як „землі” („польської”), протиставлюваної „полю”, степові. За козаччини козаки, що жили в Гетьманщині, називались „городовими козаками”, а на Кубані ще й досі всіх пізніших прихідьків з Наддніпрянщини називають „городовиками”.

Це з одного боку, з півдня. А з другого боку, з півночі, як про це свідчить д. Перхорович, там, де кінчалися „поля”-городи, було „Загороддя” (на північ від р. Піни й р. Ясельди). Це так, як ми тепер називаємо „Закарпаття”.

Оце таке моє обґрунтування важливого відкриття д. Ю. Перхоровича. Підкреслюю, що сама тема цієї статті — його здобуток і заслуга. Я тільки підвів нову мовну базу під неї.

⁵⁾ Полаю за М. Грушевським — „Історія України-Руси”, т. I. стор. 379.

Олекса Бабій

Грузинський епос в українським перекладі

Між народами, що проти своєї волі опинилися під пануванням царської, а згодом советської Росії, є і грузинський нарід. Той нарід ще на початку XIX століття мав свою державу, і його культура стояла на дуже високому рівні. Ця культура розвинулась у великій мірі тоді, коли в грузинській державі панувала цариця Тамара. Тоді грузинський поет Шота Руставелі створив епічну поему „Витязь у тигровій шкурі”, що своїми мистецькими та суспільницькими вартостями перевищує епоси й поеми західноєвропейських народів. Вона вже понад сто літ тому була така відома в Україні, що Микола Гулак і Олександр Навроцький, члени Кирило-Методіївського братства, переклали деякі її частини на українську мову. Епос „Витязь у тигровій шкурі” перекладено на кілька мов, а в р. 1966 Видавництво Художньої Літератури „Дніпро” в Києві видало цей твір у перекладі на українську мову. Це велика ілюстрована книга, що має понад 330 сторінок включно із вступним словом перекладача Миколи Бажана та з його примітками. Перед українськими читачами вперше розкриваються сторінки грузинського епосу,

що його Микола Бажан у вступному слові назвав „безсмертною поемою”.

Життя автора тієї поеми мало відоме. Все ж таки літературознавці та історики знайшли, крім легенд про нього, також деякі певні дані про життя того найбільшого грузинського поета. На їх підставі грузини недавно святкували 800-ліття від часу народження творця згаданого грузинського епосу.

Шота Руставелі народився 1166 року в родині Багратіонів у селищі Руставі, в долині ріки Кури. Він осиротів ще в дитинстві, але за старанням свояків учився в Кахатинській Академії в місті Ікалто. Там, між іншим, навчали грецької та латинської мови, розбирали твори Платона й Арістотеля та твори філософів-неоплатоніків. Історики знайшли деякі не цілком певні докази, що Шота Руставелі короткий час перебував у монастирі на Афонській горі й у Греції. Напевно відомо, що поет по скінченні студій жив на дворі цариці Тамари, виконуючи обов'язки то бібліотекаря, то міністра. У той час Руставелі написав твір „Витязь у тигровій шкурі”. У ньому не лише (Продовження на 18-ій стор.)

Ярослав Курдидик

СЦЕНА

Місяць застряг на самій середині ріки.
Нічні птахи кидають кволі крики в заломаний вечір.
Ніч нагинається над містом і починає розчісувати чорне волосся,
що виполовіло від м'якого світла.
Вся зелень і доми в місті перемінюються на попелисто-жовті.
Чотири стрункі вежі видовжилися і зачепилися чубками за берег
позолоченої хмарки.
Їхні силуети видаються здалека насвітлені й теплі. Вони, здається,
зрушилися з місця і починають підійматися на гору, що за містом.
А звідтіля вежам вже недалеко до неба . . .

1963 р.

НЕОЧІКУВАНО

Так неочікувано позрізувано ці велетні-дуби . . .
Вони лежать покотом, мертві і мовчазні, як вояки на бойовищі.
Тіні поставали на коліна і моляться за їхні горді душі. А дуби,
безкровні, бліднуть і застигають.
На узбіччі присадкувата зігнута осика дивиться на них у тривозі.
Її стовбур зігнувся, і вона виглядає, мов тварина з переломаним
хребтом.
А ця осика була їм завжди вірна. Не відходила і не покидала їх
ніколи. І тепер у неї від жалів:
— який же вираз жаху в обличчі . . .
На корі повиступали чорні басамани-жили. Мислі не дають їй спокою:
— Невжеж вони не підведуться?
— І не оживуть ніколи? . . .

15-ТЕ КВІТНЯ

Мандрую . . .
Через накопичене попід стінами тепло вулиць.
Броджу . . .
По розтрушеному довкола сухому листю сонця.
Уникаю . . .
Щоб не доторкнутися душею до чогось холодного (от, хоч би, до за-
лишених ще зночі замурианих і безкровних тіней).
Мене попереджують . . .
— Побратиме, поступися з дороги сухим вітрам, що п'яними матросами
бовтаються безцільно по камінних площах!
Минаю це все . . .
Іду зустрічати перший весняний день, що народивсь у болях і радощах.
Він відгонить ще тухлістю зими, але й очманює першими блідозеленими
бруньками . . .

1963 р.

ГРУЗИНСЬКИЙ ЕПОС...

(Продовження з 16-ої стор.)

змалював життя свого народу і сусідніх народів, але й грузинську царицю Тамару, що панувала від 1184 до 1213 року.

З невідомих причин Шота Руставелі в старшому віці покинув двір цариці, хоча тут був осередок грузинської науки, літератури й мистецтва. Закінчивши свою поему 1207 року, Руставелі — невідомо, добровільно чи під примусом — виїхав до Єрусалиму, жив у християнським грузинським монастирі і помер там 1216 р. У згаданім монастирі, збудованім грузинськими християнами, що жили в Єрусалимі, довго виднів на стіні портрет автора поеми „Витязь у тигровій шкурі” та зберігалася хроніка монастиря, в якій монахи назвали Шота Руставелі „грузинським міністром”.

„Витязь у тигровій шкурі” — то поема про вірних друзів. Її провідна думка — ідея любови людини до людини, ідея братерства народів і рас, прославлення лицарської честі, слави, вірності, людських чеснот, незламности духа людини в нещастях і терпіннях. Одночасно це поема не тільки про грузинів. У ній друзями стають араб Автанділ та гіндус Таріел. Ці два витязі та їх приятель Фрідон перемагають багато перешкод на шляху до щастя та в боротьбі за волю. Один герой поеми, що впав у цій боротьбі, кличе перед смертю: „І вільні хай будуть усі раби!”

„Витязь у тигровій шкурі” — то епос, у яким Руставелі зобразив передусім лицарів, носіїв ідеалів доби середньовіччя, змалював дуже кольоритно картини з життя всіх сусільних кляс грузинів, арабів, гіндусів та китайських племен. Тут пробивається якась туга поета за об'єднанням культур східних і західних народів.

Хоча цей грузинський твір постав у добу

середньовіччя, він не має в собі нічого з схоластики, втечі від земного життя чи песимізму. Він повний життєвої правди про добу феодалізму й радісного ствердження вартості життя. Руставелі об'єднав тут разом мудрість грецьких і римських філософів, поетичність народної творчости Східної Європи й Західної Азії та, навіть гумор, що нагадає гумор простолюддя. Поема виявляє талановитість свого автора в епічній і в ліричній поезії, мудрість сина грузинського народу і мислителя, вихованого на грецькій і римській філософії та літературі.

Грузинський нарід так любить поему „Витязь у тигровій шкурі”, що часто навіть селянин, одружуючи дочку, дарує їй разом з приданим книжку — епос Руставелі. Уривки цього епосу стали народними піснями грузинів.

Микола Бажан, що виявив не один раз свою талановитість в оригінальній творчості, зробив із чудової поеми Шота Руставелі в деякій мірі перлину українського перекладного письменства, виявившись добрим знавцем української мови та техніки віршування.

РОМАН ЗАВАДОВИЧ ПРИГОДИ

ГНОМИКА

РОМТОМТОМИКА

Ілюстрації

мистця ЕДВАРДА КОЗАКА

Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
Торонто Р. Б. 1964 Нью-Йорк

Видали цю книжку своїми коштами
приятелі письменника

Ярослава й Михайло Шафранюки
в Торонті, Канада

Ціна — 2.50 дол.

Замовляти в адміністрації „Овиду”

СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО та НОВОГО ЗАВІТУ

повний переклад,
здійснений за оригінальними єврейськими, арабськими та грецькими текстами

ПІД ЧАС ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ
РИМ, 1963

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН
Старий Завіт 1070; Новий Завіт 352 сторінки
Мапи та кольорові ілюстрації.

Ціна:

В шкіряній оправі з позолоченням 20.00 дол.
В полотняній оправі з позолоченням 15.00 дол.
В полотняній оправі 12.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу „Овиду”.

Smith Corona Portable Typewriter

AUTHORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2226 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60622 USA

Дуже практична в новому ефектовному оформленні *STERLING*

Найновіший модель люксової машинки до писання *GALAXIE*

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі — по низьких, приступних цінах, на догідні сплати, без дорахування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машинки до писання до всіх стейтів ЗДА та інших країн.

„ПІВ ЧОРНОЇ”

Це — про львівські каварні. Тема, здається, негідна уваги. Нам відомі установи, де, як кажуть, творилося українське духове життя: Наукове Товариство ім. Шевченка, редакції газет і журналів, домівки політичних партій. Законспіровані кімнати з кличками і таємними шепотами.

Ще були інші центри. Академічний Дім і, наприклад, Качачий Дім. Про першого писали політики, про другого — Оксана Керч у своїх „Альбатросах”, а цей нарис призначений львівським каварням.

Підглянути фрагменти непомітного Львова — це спостерігати життя людини. Українська духовна еліта — професори, мистці, поети, журналісти, студенти та менш чи більш виразна богема, просиджували годинами у львівських каварнях. Навіть кооператори, сухі, здавалося б, економісти, причалювали вечорами до столиків каварень на дивні розмови про різне. Навіть студенти, що відживлялися шматком

хліба, бо терпіли на хронічне безгрішся — і вони належали до бувальців каварень. Не було, щоб цей нарибок мав труднощі фінансового характеру, коли сідали при столиках з так званими батьками народу і пили своєї „пів чорної”.

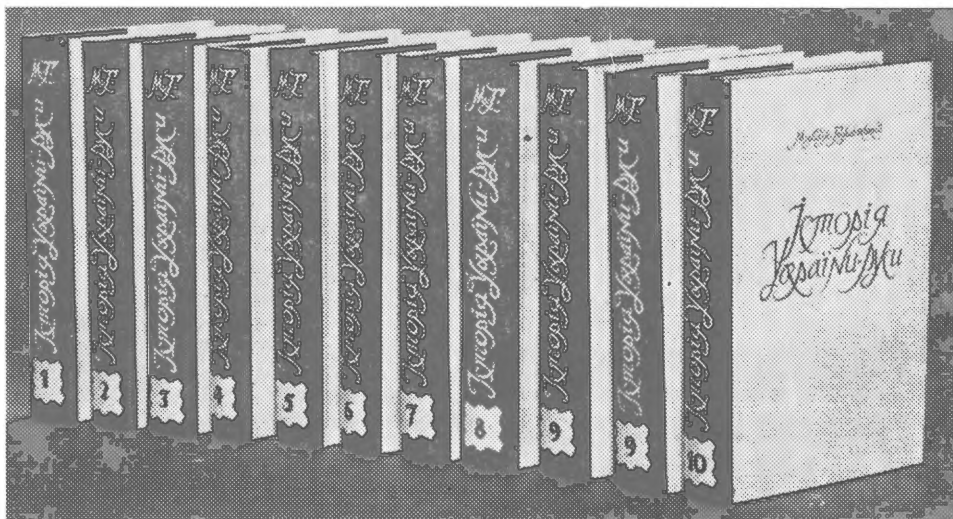
Написати історію українського життя у каварнях — справа безнадійна. Навіть великий цар юдейський Соломон не міг би описати львівських каварень так, щоб усіх задовольнити. Дві причини склалися на такий стан: Перша — це повна недостача матеріялів до побуту української інтелігенції у Львові; друга — відсутність у нас, а тим самим у мене, інстинкту вищувати наслідників діла. Багато в нас яскравих постацій, що жили ідеєю, віддавали для неї ціле своє життя, але не залишили нікого, хто б їхнє діло продовжував.

На теперішній наш погляд, львівською духовою елітою нашого століття кермувала завжди спільна ідея, без уваги на партійні противен-

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — РУСИ

Михайла Грушевського

11 томів у ціні \$90.00 за цілість. Продаємо на догідні сплати.

Замовлення слати на адресу

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. Chicago Avenue

Chicago, 22, Ill.

ства та на інші розбіжні погляди в доцільність починів. Там була своєрідна індивідуальна і згармонізована збірна особовість. Львів випромінював невидну еманацию сили, якої знищити не змогли губернатори чужих потуг. Їхні палати тут ніпричому. Перемоги ворогів теж. Дійсність стала великою несподіванкою для загарбників. Читаємо у советській пресі, що тепер існують „деякі труднощі” у змосковленні міста і за порадами знавців з Кремля, їх можна подолати правдоподібно хіба тільки „мішаними подружжями”. Сумнівна порада. Львів має ірраціональну зброю, зброю від віків потужну, проти якої не діють ні гармати, ні прапори червоних піратів, ні „мішані подружжя”.

Історія львівських каварень довга, але почнім її від нашого календарного століття. Тоді українці приходили до двох каварень: Віденської та Монопольки. Тут можна було майже щодня стрінутися Івана Франка, Михайла Грушевського, Барвінських та інших діячів початку двадцятого віку. Далекі часи. Ми не маємо охоти записувати те, чим живемо, тож усе це загубилося в пам'яті молодших генерацій. Проте можемо бути певні, що вже тоді, за давньою звичкою, львівські українці сходилися до каварень на розмови, на білу каву з пінкою або „кожушком”, з „кайзеркою” чи рогаликом до неї.

У ті давні часи йшли вуличками Львова, тими вуличками, які пам'ятали часи середньовіччя і відродження (не плутати, прошу, з протіацькогольним товариством тієї ж назви!) шляхетні й повні гідности постаті — усі до одного місця, до Віденської каварні.

Мене не було ще тоді на нашому світі, проте бачу їх перед собою, наче живих.

Поважно йде Олександр Барвінський, у довгому по коліна „шлюсроку” і з паличкою у руці. Звали її тоді „ліскою”. Без неї не поважився б вийти на вулицю ніякий шануючий себе громадянин цісарсько-королівської монархії. Від Театинської вулиці підходив до каварні в чорному одязі та в циліндрі Кость Левицький, посол до Відня, парламентарист і політик. До нього приєднувався Микола Заячківський, меценат літераторів і поетів. Барвінський — це той, що заявив Пантелеймонові Кулішеві на листа, писаного московською мовою: „Відпишу вам, як писатимете українською мовою!” Кость Левицький — це той, що, арештований більшовиками 1939 року, вигукував: „А я протестую!” Микола Заячківський, що мав найбільшу бороду в цілому Львові, нешкідливо

змагався з Костем Левицьким за те, хто з них обох має сильнішу голову. І все таки, обидва дожили поза вісімдесятку.

Іван Франко, засівши за столиком, обороняв переважну у ті часи проблему, що роз'єднувала приятелів і викликала ворожнечу та запальні дискусії. Це було питання, чи писати нам „ся” з дієсловом разом, чи окремо. Франкові закидали, що він нехтує традицією, коли обстоює думку, щоб писати „ся” разом. Розповідали у Львові, що під час гостини на одному „приходстві” в розпалі такої дискусії, о. декап ухопив полумисок з „пирогоми” (читай: варениками) і висипав їх на поета. Кілька разів протягом року відвідував львівські каварні приїжджий з провінції або з Відня посол і адекат Теофіль Окуневський. 1897 року, українські парламентаристи разом з польськими піднесли цісареві звернення, в якому заявили за польсько-українську згоду. Підписали всі послы за винятком Окуневського.

— Український нарід виготовив інше звернення! — заявив Окуневський. Він вислав до цісаря домагання поділити Галичину на українську й польську. Предтеча бандерівців. На вічах уже тоді промовляв коротко, згідно із своїм аргументом: хлоп воліє довгу ковбасу від довгої проповіді.

Бували у каварнях люди великого формату і люди малі, а те ж сноби, що хотіли посидіти біля тих визначних, щоб опісля розповідати, в якому то товаристві вони бувають. Були діячі і „пискачі”, з якими ніякого діла не зробіте. Про таких говорив посол барон Василько: „ман кан зінген, ман кан танцен, абер ніхт міт ден засранцен”.

Розповідю без порядку, з трудом вдержую сяку-такую хронологію, немає тут техніки есею. Що діяти! Приходить тема і відходить, повертається і знову прикриває її інша картина. Так, як у старовинній співанці: кривого танцю йдемо!

То був справжній початок 20-го століття. Почалася перша світова війна, як кожна війна, розірвала рівномірний хід подій та відсунула події й постаті, здається, на сотню років. Упродовж цих кількох років війни, революції і боротьби за державу інші люди приходили до каварень — одні у зношених роками війни одягах, інші — в одностроях військ різних держав, а між ними і ті з синьо-жовтими кокардами на мазепинках, і ті із шликами.

Прийшли бої за Львів. Пригадується подія, про яку розповів мені Дмитро Паліїв.

Захопили наші Львів удосвіта, розставили стійки і десь у бічних переулках почалися перші перестрілки. Сотня стоїть на бульварі перед Віденською каварнею. Сотня готується до відходу, але сотня голодна. Кухонь не було, на вулиці ні живої людини, бо ранній ранок і пійна. Чотар Паліїв прикусив губи. Забули, що людей треба нагодувати.

І враз заблисла думка. А для чого ж каварня?

Паліїв пішов до власника і замовив снідання для сотні.

— Ну, а хто платить?

Паліїв зацікавився. Питання збентежило його. Будуємо державу, захоплюємо столицю, старовинний княжий Львів, а тут нагло така дійсність! Їсти!

Та для чого ж недалеко на ринку „Народна Торгівля”? Метнувся туди чотар Паліїв, застав директора Лазорка ще в ліжку, розповів, чого прийшов. Директор сягнув рукою під подушку і добув торбинку з грішми. То була каса однієї з найбільших тогочасних наших економічних установ Львова.

Військо дістало снідання: білу каву і по дві булки з маслом. Правда, ангельські часи були?..

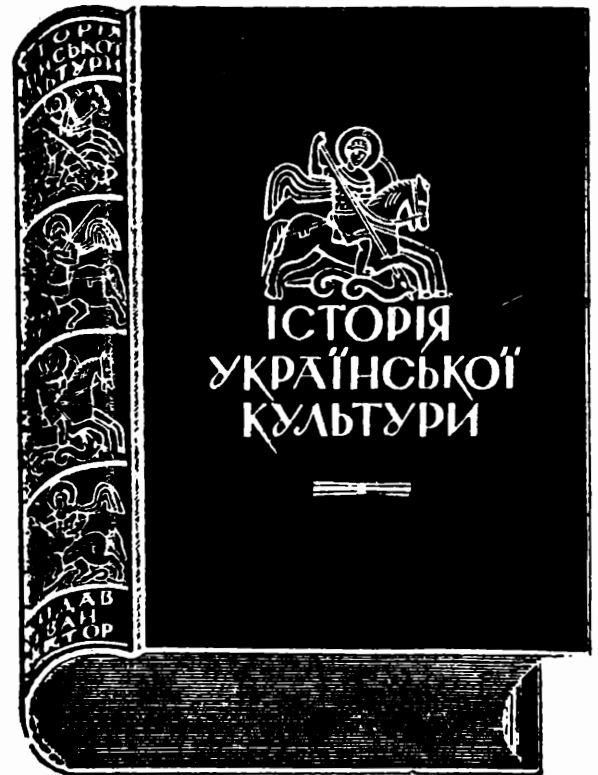
В тій же „Віденці” кувалися політичні пляни на 1918 рік, над ними дискутували політики і журналісти. Нікому не приходило на думку підслухувати, а нашим і не думалося, що таке може статися. Подібне було у Кракові 1941 року в каварні Бізанца, у час так званої першої еміграції другої світової війни. Цілувались і обіймалися українські емігранти на вістку про німецько-советську війну. Плянували не тільки вертатися додому, але плянували й високу політику. Все на очах гештапівців. І на думку не приходило, що хтось має інтерес підслухувати. Правда, були й інші, ті діяли у підпільних домівках і плянували, готові кожної хвилини відбиватися зброєю.

Місто захопив польський окупант. Після воєнних років на східних землях життя у Львові нормалізувалося, життя щоденне, не політичне. Але давні бувальці каварень перейшли у кращій світ або доживали старого віку. Приходили інші, молодші, розповідали про бої і про державу, про труднощі й невдачі. Студентська генерація поглинала ці розповіді, запам'ятовувала помилки і думала своє: що зробити краще і розумніше.

І робила своє за кільканадцять років.

Але я хочу розповідати про богему, а почав щось інше. Тож пригадаймо собі двадцяті

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (ДРУГЕ ВИДАННЯ ДОПОВНЕНО ДО 1964 РОКУ)

Так виглядає І.У.К. в поменшенню.
Дійсна величина 10 x 7½ x 1½ цалів.

Вже вийшла з друку — перший том.

(Цілість має два томи)

Видання І.У.К. люксусове, на найращому папері, тверда обкладинка, оправлена в імітацію шкіри, з золотодруком та целюїдовою охоронною обгорткою, так, як належить українській культурі.

Перший том має розділи:

Мітологію, Побут і Письменство.

Разом 480 сторінок друку і 322 ілюстрацій.

Ціна першого тому \$ 12.00.

Замовлення вислати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. Chicago Ave.

Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

(Відтати, виповнити і вислати)

ДО ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
Замовляю Історію Української Культури (перший том) в ціні \$ 12.00. Належність переслаю чеком, моні ордером, готівкою в листі. (Коли готівкою то в реджістрованім листі).

Книгу прошу вислати на адресу:

.....

роки. Почали творитися нові суспільні установи, „Просвіта” поширила свою діяльність, росло кооперативне життя, єдина господарська можливість у суспільности, що без гроша.

На стінах гостинних кімнат заможніших громадян висіли краєвиди Івана Труша. В установах — портрети голів і президентів, основників і поважніших членів, що їх звали батьками народу. Були між ними люди справді великого формату, про них знаємо з нашої найновішої історії. Усі портрети були мальовані у класичному стилі. Постаті звернені у „три чверті” до глядача, есі в темних візитових одягах і на темному поважному тлі, як личить поважним громадянам. Обличчя в них серйозні і скам’янілі, мабуть, від довгого сидіння перед мольбертами мистців. Коли я до них приглядався, а бувало це часто в залі „Просвіти”, то мені чомусь здавалося, що вони дивляться кудись з повагою немовлят.

Десь на початках двадцятих років, коли ще наші старшини й козаки сиділи в таборах полонених у Каліші і Щепюрні, Львів залила їхня масова продукція краєвидів. Малював, хто вмів і не вмів, а темою були степи навесні, степи вліті, восени, взимі. Теж могили та безліч Шевченків у кожусі й баранячій шапці на тлі жнив. Люди купували, бож треба помогти бідним полоненим, а ціни і так були невеликі, спочатку по десять, а згодом, з причини збільшеної конкуренції, і по п’ятці. Повінь цих картин захопила Львів, опісля розлилася на провінцію, а далі перейшла до „приходств” і, як кажуть, під селянські стріхи. Люди засмакували в образах, побачили, що, коли щось висить, (звичайно, на стіні), то це символізує культуру і певного роду заможність. Вже не вдоволялися

таборовою продукцією, купували картини справжніх малярів. Із стін почали зникати степи і Шевченки, натомість появились картини молодих adeptів мистецтва.

Проте маляр у понятті пересічного галичанина — то людина, що витрачала час на зайву працю рук. Бо найважнішим було тоді наукове обтяження, що давало перспективи стати професором гімназії — так, як донедавна, а може ще й тепер, найважнішим було чи є обтяження ідеологічне.

Хто його не має, не варт нічого.

А в каварнях появились нові люди. Ще манджав до Віденки Труш із своїм приятелем Василем Стефаником, що кілька разів на рік приїздив із свого далекого Русова у відвідини до Труша. Після привітання обидва починали сваритися і цю сварку продовжували на вулиці та в каварні.

А там уже інша генерація: Микола Голубець, знаний як Мольо, Павло Ковжун (Пабльо), Іван Іванець (Янцьо, Іванцьо), Лев Лепкий (Льоньо), Роман Купчинський аліас Галактiон Чіпка, обидва останні відомі трубадури усусусів.

Розмовляли і згадували. Був такий сільський священик, що любив поезію та поетів. Присідався до них і заохочував до поетичних зусиль:

— А ну! Хто з вас вигідає мені риму до слова морква? Дам п’ятку!

Ніхто не заробив п’ятки, але отець декан платив те, що молодь випила і з’їла, платив роками, аж доки не перенісся у кращі світи.

На розмови з богемою заходив до каварень отець прелат Куницький, цікава постать Львова.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

5-ТОМОВЕ ВИДАННЯ

Понад 2,000 сторінок друку в твердій оправі

Замовлення без завдатку (також на сплати) слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, Ill. — U.S.A.

Якось, мабуть, на початку тридцятих років створено ляльковий театр, що дав кілька вистав. Центральною точкою був виступ ляльки, що зображала отця прелата, і пісенька з музикою.

Я є червоний пралат,
Червоний маю халат,
Мене всі знають люди
Від Бучача по Скалат.

На прем'єрі отець Куницький після гучних аплодисментів аудиторії гажко підвівся (був вагою понад сто кілограмів) і вдавано-обуреним голосом промовив:

— Я випрошую собі! Я складаю на театр п'ятдесят золотих!

Переді мною люксово видана книга „Екслібріс”. Читаю: „... видано 250 примірників машиново нумерованих, ... з них від числа 1-10 переплетено в полотно”.

У мене число 000008 з присвятою Павла Ковжуна. І це пригадало мені історію.

Сижу в „Централці” з Ковжуном.

— А я маю до вас прохання. Підійть до Гольдмана і скажіть, що я не маю грошей, але буду мати, буду мати!

Гольдман був власником друкарні, що виконувала мистецькі друкарські праці. Ковжун приятелював з Гольдманом, що дуже прихильно ставився до наших мистців. Я пішов.

— Пане Артуре, переказував вам Ковжун, що не має грошей...

Гольдман не дав мені скінчити.

— Ша! Чи я питаю кого за гроші?

Мені здається, що пан Артур ніколи не дочекався заплати за це чудове видання.

Той же Ковжун обіцяв мені зробити обкладинку до моєї книжки „Бої Хмельницького”. І, звичайно, обіцяв, але не зробив. Тоді я заявив йому серйозно, що обкладинку роблю сам і підпишу Ковжуна. До тижня я мав у себе прекрасну графіку Пабля. Проте користи з неї не було: книжку і рисунок захопили у друкарні большевики.

До Централки заходили Дмитро Донцов, Кедрин, Паліїв і тогочасні „радянські” Антін Крушельницький та Кирило Валіницький. У Ріца просиджували кооператори Юліян Шепарович, Андрій Палій, Андрій Мудрик та один із основників Української Військової Організації, Осип Навроцький (Юно), пізніше організатор І Української Дивізії УНО.

У Мусяловича грали в бриджа Іван Кедрин і лікарі Максимонько, Подолинський та інж. Се-нишин, якого з уваги на його тотальну лисину назвали „Кучерявим”.

Віденка була професорською каварнею, тут можна було стрінати Дениса Коренця, Володимира Радзикевича, М. Зарицького. У Віденці писав свої композиції „Сясьо” Людкевич серед гамору журналістів з „Діла” й „Нового Часу”. Видавець Іван Тиктор, Василь Мудрий, редактор „Діла”, Дмитро Паліїв, В. Дорошенко, Степан Чарнецький, А. Курдидик були постійними гостями каварень.

Існувала поважна група діячів культури (так можна назвати цих громадян сьогодні), що не мали постійного осідку, а мандрували по каварнях залежно від уподоби. Сергій Литвиненко, людина високої культури, типовий богеміст і тип життєрадісний, що вносив із собою у товариство гумор і веселість, належав до групи без осідку. Не трималися однієї каварні журналіст високої класи Роман Голіян, Анатоль Курдидик та інші. Але й „осіла” група бувала по різних каварнях, як кому хотілося чи було потрібно. Тож можна було стрінати різних людей разом, особливо коли відбувалися засідання Товариства Письменників і Журналістів ім. Івана Франка. Тобі побіч довголітнього голови Романа Купчинського при зсунених столиках засідали члени управи і члени з-поза управи: Марія Струтинська, Федір Дудко, Михайло Остров'як, Софронів-Левицький, Григор Лужницький (Русьо), Мольо Голубець та багато інших.

Одного разу визначний богеміст Львова, а тепер Філядельфії, присів до нашого столика і сказав:

— А я написав танго!

Ці слова викликали велике зворушення. Балтарович пильно глянув на нього:

— Ну?

В цьому не було нічого дивного, автор танга був не тільки письменником, драматургом і визначним знавцем театру, але і людиною високої культури, тогариським у всіх тогочасних і, мабуть, і теперішніх умовах.

Отож, добув кусок паперу і прочитав:

— Орангутанго!

— Добре, дуже добре! — загуло.

Балтарович пильно слухав, постукав до уявного ритму пальцями по столі, а коли автор скінчив читати, промовив:

— А я напишу музику!

І почав, наче в гарячці, говорити про ком-

позицію, про те, де покласти наголос, а де потрібне піяно-піаніссимо, щоб зробити велике враження на панянок.

Пам'ятаю, що я був у той час невиспаний і дискретно позіхнув.

— Що Вам не цікаво? А ви, може не граєте на фортепіяні?

— Ні!

— Так і видно! А можна знати, чому?

Щоб подумати, я ковтнув кави.

— Бо карти „совгаються!” — відповів я найновішим тоді дотепом.

За півроку в карнавалі Львів танцював оце танго-орангутанго при оркестрі Ябця-Яблонського. У хлопців темніли очі, а дівчата несприємніли у пригашеній залі. Незабутня сенсація для молодшої генерації, бо старші, так після тридцятки, тільки зрідка потанцюювали, мовляв, не личить удавати юнака. Автор тексту танга, нині вельмишановний професор університету, пише тільки високовчені твори, але, коли прочитає своє танго, певне пригадає собі ті давні часи.

А ось „Орангутанго”, мова і правопис Львова двадцятих років:

Шукать набридло ідеалів,
Серед скінчених дон жуанів,
В найліпших клюбах і льокалях,
Ви їх знайти не були встані.

Як вечером заблисли зірки,
Нудьга вас міцно обійняла,
З розпуки ви пішли до цирку,
І там знайшли те, що шукали.

До ранку танго з орангутаном,
Удари джазу, мов бумерангом,
Таємна пісня лунає тонко
В незнанім краю, в далекім Конго.

Сп'янілі вже нектаром звуків,
Схилились ви на перегороду,
Він із-за ґрат лизав вам руки,
Харчав потихо з насолоди.

До ранку... (рефрен)

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР

В 7 ТОМАХ

Монографічна праця проф. Українського Вільного Університету

Д-РА МАТВІЯ СТАХОВА

Ця монографія містить вперше всебічний образ державотворчої дії української нації від листопада 1918 по листопад 1920, а одночасний основний огляд оборони Української Держави на всіх фронтах мілітарних і дипломатичних.

В цій праці використано невідомі до тепер українські та не-українські джерельні документи (французькі, британські, німецькі, польські, американські, московські і інші) текстуально так, що кожний читач сам може собі виробити свій власний погляд на окремі періоди історії відновленої самостійної, соборної і суверенної Української Держави.

До тепер появилoся 7 томів цієї монографії.

Ціна всіх дотеперішніх 7 томів в полотняній твердій оправі 32.20 дол.

Ця праця видана в рамках Наукового Товариства ім. Шевченка
— Бібліотека Українознавства.

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60622 — U.S.A

Так кожен день він вас чекає,
Ламаючи зі злости руки,
Бо бідний самець ще не знає,
Як жінка серцем вміє грати.

До ранку . . . (рефрен)

Його прострілили за цирком,
Бо він сказився від любови,
Лиш скляним зором вп'явся в зірки,
Коли вмирав в калюжі крові.

Скоро АНУМ почав організувати виставки образів. Їх численно відвідували любителі малярства і ті, які вірили, що, буваючи на виставках, належать до певного роду еліти. Одні і дру-гі купували, а дехто навіть мріяв уже про власну колекцію.

На одній з таких виставок Олекса Новаківський виставив портрет Олександра Барвінського у модерному стилі. Здеформоване обличчя, яркі кольори, вогнисті, динамічні мазки, архітектурний мотив як тло. Ми витріщали очі, а я подивляв не так малярський темперамент мистця, як гідну подиву сміливість Барвінського. Тоді вперше відчув я подив до цього діяча старшого покоління. А що думали тоді наші батьки й ровесники Барвінського, не знаю, але можемо догадуватися.

Бо ставлення громадянства, в основі консервативного, до тогочасного модернізму було або вороже, або ніяке. Ставлення до мистців трохи змінилося, коли заходом АНУМ (і Пабля Ковжуна) відбулася виставка, на яку прислали свої теорії визначні модерністи Парижу!

Тоді один з молодих передав мені обкладинку до мого оповідання „Під Львовом плуг відпочивав”, і ми пішли до каварні обговорити виставку. Мистець почув себе майже колгою Пікассо, бо висів у сусідній залі, та з цієї нагоди настоював на праві заплатити мені „пів чорної”. Мовчав, думав, урешті стукнув себе пальцем у чоло:

— А все ж таки тут щось є! — сказав.

Те саме сказав поет Шеніє, коли вступав на шафот гільйотини. В нашого молодого мистця, як упевняли його колеги, множилося чимало ідей і таланту, якщо талант сидить у голові. Проте не варт наслідувати тих, що їм призначено класти голову під гільйотину.

Мені здається, що все таки тоді старше громадянство, тобто його більшість, була глуха на нові ідеї у мистецтві, на нові стилі. Те саме можна сказати і про літературу. Щоб виправдатися, дорікали поетам, ніби вони не мають ні ідеалів, ні традиції. Якої і до чого, годі було

довідатися, бо врешті і праязья група і молоді тоді вісниківці, що співали про мечі, зброю і твердий характер, теж не знаходили гідної кількості читачів. Суть справи, мабуть, у тому, що в нас мало читають, і так по тій традиції залишилося до сьогодні.

Отак згадую різне, схоплюю подробиці, а пропускаю речі важні, схоплюю картини давнього нашвидку, щоб не зникли, бо вдруге не вернуться.

Дальтонізм старшого покоління до мистецтва не впливав на богему. Вона йшла своїми шляхами, а на відгомони творчості не звертала уваги. Так, як сьогодні. Врешті, те, що вони творили за найновішими тогочасними зразками, нині вже належить до клясичних вартостей.

Особливо мистці й поети не цинилися у батьків, що мали доньок на відданні. Мистецька братія — це не те, що вчителі, судді, адвокати, інженери, тобто люди із солідним фахом. Найбільше цинилися люди, що мали стосунки з математикою, машинами та технікою взагалі; вільні фахи були гірші, бо непевні, а малярі, актори, поети, не мали ніякої пошани. Казали ж:

— Що за поезії ти мені напускаєш!

Це значило, що співрозмовець розповідає небилиці, напускає туман, одним словом плеше ерунду. (Прошу, ерунда — не московське слово, а наше, рідне, взяте з розговірної мови студентів 17 століття, а може ще давніших. Походить воно від латинського „герундіум”. Хто цікавий, хай пошукає в латинському словнику, що воно значить, якщо не пам'ятає з гімназії).

Дійшла до відома загалу сплетня, що музика має щось спільне з математикою, і тому наші музики й композитори були в пошанівку нарівні, навіть, з інженерами. Зате малярі, поети, актори, які перебувають у світі уяви та вірять, що з цього можна жити, в загальній оцінці мало різнилися від циганів.

Хто переломив таке ставлення? Не знаю. Може Франко, може та молодь, що його величала. Та молодь, що зрозуміла: без творчості не може існувати культура, а з нею і нація!

Тож прийшла мода на літераторів і мистців. Поети читали свої твори на літературних вечорах, друкували збірки. Малярі організували свої виставки та спілки, появилися професійні актори, і вони та режисери стали людьми гідними пошани.

Студенти читали Антонича й Гординського, молоді дівчата — Дуфту Нижанківського і Єндика. Інженери перші скидали капелюхи на вулиці перед Блавацьким і Паздрієм, Романенчук був найвизначнішим знавцем літератури. Про Михайла Осінчука навіть на глухій провінції

знали, як про найкращого знавця церковного малярства, Микола Бутович був доброю „партією” для дівчат на відданні. В доброму тоні було у Львові порозмовляти на вулиці з Володимиром Ласовським або Зенком Тарнавським, а великою честю стало знайомство з музикантами і музикологами Зиновієм Лиськом, Василем Витвицьким або з дивним Миколою Кудриком. Людкевич і Барвінський звичайному загалові уявлялися мітичними людьми, як ті святі, що їх малював Осінчук.

Проте до подружніх подушок краще підходили лікарі й інженери. Мистці усіх ділянок не трималися хати. Сиділи по каварнях або пропадали Бог знає де. А коли в каварнях перебували малярі, то сиділи від політиків значно далі, як від інших бувальців. До образотворчих мистців подібні були актори, вони теж не мали сталого каварняного осідку.

Як і де жили малярі, важко сказати. Багато матеріалу подає Оксана Керч у тих же „Альбатросах”, але були і такі, що жили в гарних мешканнях при батьках, і такі, що не жили ніде, як Мирон Левицький. Ще сьогодні в Канаді мало хто знає його адресу і телефон. У Львові, де ніби то мав жити, прибив шматок паперу з написом:

„Дзвінок не дзвонить, прошу не стукати!”

У Центральці бували зрідка молоді тоді мистці і літератори, Святослав Гординський, Богдан Кравців (якщо не сидів у в'язниці за підпільну роботу), Дуфта Нижанківський, Зенон Тарнавський. Осібно — старша генерація політиків з УНДО, з ФНЄ, радикали і соціалісти, ті, що писали, і ті, що написане читали, ті, що палко дискутували, і ті, що їх успокоювали, картярі і шахісти впереміш. З обміну думками народжувалися газетні й журнальні статті, нові поезії та оповідання; те, що написав Іван Кедрин, Михайло Стахів або Дмитро Паліїв, можна було почути за день-два раніше у каварні.

У Народній Гостинниці можна було з'їсти ковбасу з капустою або телячі ніжки — спеціальність тої інституції, і тут грали бриджа або преферанса колишні військові, а в ті часи члени Червоної Калини. Проте не можна сказати, щоб між двома генераціями, яких ділила різниця ледве десяти років життя, було багато спільного. Молодь жила своїм життям, і те, що робили старші, їй було байдуже.

Тож повертаючись до тих наймолодших, слід додати, що багато з них тяготіло до Академічного Дому і його пожительців: Василь

20-ТОМОВЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА

Велике (понад 8,800 сторінок тексту та ілюстрацій), найбільше з дотеперішніх видань творів Івана Франка, що досі будь-де та будь-коли виходили.

В цьому виданні творів Івана Франка видруковано:

1). 115 оповідань, казок і дитячих віршів; 2). 9 повістей; 3). 5 томів поезій (загально 437 окремих віршів); 4). 14 поем; 5). 7 драматичних творів; 6). 3 томи (близько 1,300 стор.) перекладних творів з інших мов — латинської, англійської, французької, німецької, італійської, польської, чеської, російської, староруської, сербської та ін.

ЦІНА ВИДАННЯ (ТАКОЖ НА СПЛАТИ) \$ 76.50

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., — USA.

Ткачук, що писав короткі оповідання під Стефаника і цим здобув собі славу у Галицькій землі; Василь Кархут, лікар за фахом, кожну вільну годину перебував поза містом серед природи. Зашившись у кущі далеко від людей та затаївши віддих, підглядав і підслухував усяку твар, а опісля описував це у своїх новелях.

Ще були такі адепти образотворчого мистецтва, що їздили до Мекки мистців у Париж слідами студіозусів давніх століть. Одні і другі мали на меті, між іншим, чогось навчитися.

Кількоро львівських малярів справді доїхало до Парижу. Згадую це тому, що єдиний журналіст, висланий туди видавцем Іваном Тиктором, таки не доїхав. Видавець вислав його як кореспондента з завданням розчовпати, яке ставлення європейських держав до назриваючого питання Карпатської України. Шлях був Берлін-Париж.

Не можу виявити прізвища цього дотепного журналіста, але він не поїхав ні до Берліну, ні до Парижу, а, діставши гроші на подорож, подався просто до своєї тітки, що жила в Коломиї. І з цієї, власне, Коломиї він вислав свої статті у справжній Париж до знайомого маляра, а той посилав їх далі до Львова...

Ті, що поїхали у Париж, привезли модерні образи і засвоїли собі стилі, які робили серед нашої публіки „потрясаюче” враження, як тоді казалосься. Нинішні модерністи могли б позаздрити їм слави і розголосу.

Десь у двадцятих роках приїхав до Львова Пілсудський і пішов на снідання до каварні. Опісля поляки прибили на стіні табличку:

„За цим столиком сидів...”

А чому не було ніде таблички, при якому столику сидів Іван Франко? Або Коцюбинський, Грушевський, Петлюра? Бо то була б у ті часи „протидержавна діяльність”!

Львів був містом непокірного духа і — повірте — революції. Тут жили, діяли і сходились у каварнях молоді люди з невинними обличчями, люди, що, здавалося, мали на думці тільки посміятись і потанцювати. На ділі, у каварнях бували члени УВО, опісля ОУН, ті, що в час війни визначились у підпіллі та в УПА, як передові старшини й бойовики.

У майбутньому, може, появляться на стінах каварень металеві таблички:

„За цим столиком сидів у роках... Роман Шухевич-Чупринка”.

Львівські каварні мали для нас те саме значення, що каварні у великих столицях Європи,

НОВИНА!

НОВИНА!

Софія Парфанович

Н А

С Х Р Е Щ Е Н И Х

Д О Р О Г А Х

Повість з мандрівки по чужині.

*Книжка має 420 сторінок друку в
твердій люксовій оправі,
з позолоченням.*

Ціна — 5.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу:

*Dr. Sophie Parfanowicz
3347 Grant Street
Detroit 12, Mich*

що каварня Кранцлера у Берліні. Там кувалися літературні стилі. Було безліч каварень у Парижі, а кожна з них мала свій гурт мистців чи поетів та їхніх учнів і прихильників. Каварні належали до європейської творчої атмосфери — теж у Львові. На зміну старшим генераціям приходили молодші, львов'ян поповнювали приїжджі з провінції, вони хотіли хоч один вечір побути між львівською богемою, в атмосфері живого творчого життя.

Коли появилася нова книжка, обговорювали її у каварнях, вона ставала сенсацією і темою вечора. Стандартом культурної людини була її бібліотека і рівень дискусії. Хто не читав книжок, не мав добірної бібліотеки, не розумів ні мистецтва ні літератури, не вмів дискутувати на теми музики чи театру, був нулюю, духовим жебраком, хай і мав тисячі у банках.

Які стилі породжувались у каварнях? Питання доцільне, але відповідь трудна. Щоб унести хоч трохи світла в цю ділянку, потрібно основних студій, таких, які існують в інших народів. Сказав хтось із славних: „Не забуваймо, що стилі народжуються тихо, а упадок творчого духа галасливий”.

Львів був столицею творчої динаміки, нових ідей і стилів; одні розвіялись у небутті, інші запліднили мистецьку молодь. Львів був містом без покори духа, містом постійних шукань.

Зрозуміло, що так є і по сьогодні. Але диктатори і тоталітарні імперії не зносять каварень, лякаються недозволених думок, обміну поглядами, творення нового. Бояться творчого руху більше як вірусів.

Ви, може, не зрозумієте тих часів, таких відмінних від теперішніх. Нині мистець — часто людина поважна, щось у роді і в стилі інженера або книговода. Малює те, чого його навчили, а на виставку вибирає те, що можна найлегше продати. Має дім, дружину і гурт дітей. Старається стати заможним, хай і коштом творчості, на творче мислення та на нові стилі конструкції не має часу.

Тому пригадую старі часи, щоб зберегти перед непам'яттю той світ краси і снаги. Світ, який нагло перестав існувати і якого більше не буде.

В роки перед другою світовою війною ви могли бачити в будь-якій львівській каварні молоду людину, що при „пів чорної” заглибилась у газети й журнали. Бувало, дивилась теж у вікно, на рухливі вулиці Львова, вслухувалась у звук трамвайних дзвінків і стукіт кінських

копит фіякрів. Ця людина не помічала нікого, і дивні думки спувалися їй по голові: про Львів старовинний, княжий, про теперішній і майбутній, про Львів, що завжди мав небезпечну долю.

Цією людиною був я. Сиджу собі у каварні, а посторонній людині здається, що з насолодою віддаюся ліношам. А насправді я віддавався найбільш інтелігентному зайняттю: мріяв, думав і радів життям. Гуцули, найстарше наше плем'я, знають таємничі шепотіння світу. Є різні шепоти. Приходять здалеку або з верхів гір. В'ються по хаті й вилітають знову або вертаються по кутах і шепочуть. Про речі далекі і давні.
— Пів чорної!

Галя Лагодинська
ДО СОНЦЯ -- ДО ВОЛІ

(Мандрівка юности)

Сторінок 256 — Тверда оправа
Ціна дол. 3.00

ТАРАС ШЕВЧЕНКО — ПОВНЕ ВИДАННЯ
ТВОРІВ, I — XIV ТОМІВ. ВИДАВНИЦТВО
МИКОЛИ ДЕНИСЮКА, ЧІКАГО 1959 — 1963.
ТВЕРДА ОПРАВА, З ПОЗОЛОЧЕННЯМ. ЦІНА
75.00 ДОЛ.

У шевченківські ювілейні роки (1961-1964) одним із найдостойніших пам'ятників Генієві України є повне видання його творів. Думки Шевченка такі глибокі, а ідеї такі непроминально-вічні, що довести їх до свідомості читача в ясній, переконливій і правильній інтерпретації може тільки справді науково-критичне видання, підготоване передовими шевченкознавцями нового часу.

Ми знаємо, з якою запеклістю намагаються вороги українського народу сфальшувати, применшити й ослабити ідейну сторону творчості Шевченка, заперечуючи чи промовчуючи те, що в ній найістотніше — національний елемент. Цій згорі й віддавна запланованій акції гальмування впливу національного поета-державника на свідомість його народу і приглушування його патріотичних закликів мусимо протиставити такі видання його творів, які б давали повний, прозорий і вірний образ його духовості і робили це солідно, відповідально та авторитетно. Бо боротьба за справжнього Шевченка та оборона його величній ідеології перед ворожим наступом — це одночасно бій за майбутню Україну, за виховання й підготову сьогочасного й майбутніх поколінь до чергових історичних завдань.

Наша й зацікавлена Шевченком чужинецька літературна критика ствердила без сумніву, що одним із таких видань, в яких живе й діє дух справжнього Шевченка, є повне критичне видання його творів, що появилось в рр. 1959-1963 у в-ві М. Денисюка в 14 томах. Це збірна праця цілої низки учених шевченкознавців, починаючи членами довоєнного Українського Наукового Інституту у Варшаві й кінчаючи членами теперішнього НТШ та УВАН на еміграції. Тому воно і найповніше, і найдокладніше, і найбагатше на нові здобутки науки шевченкознавства. В ньому вся духова спадщина Шевченка: поезія („Кобзар”), драматичні твори, повісті, доступне досі листування, репродукції рисунків і малярських картин, зразки перекладів його творів на інші мови, а також замітки й пояснення до текстів, найновіша й найповніша бібліографія та збірник статей про Шевченка і його творчість. Можна сміливо сказати, що такого видання українська вільна наука ще не мала, що це — за словами проф. Я. Рудницького — „останнє слово справжнього наукового шевченкознавства”.

Отож, повне видання творів Шевченка в 14 томах — це не тільки достойний нерукотворний пам'ятник Шевченкові, здвигнений українською вільною наукою, яка єдина має можливість правильно інтерпретувати творчість Поета, але й найкращий ювілейний подарунок українському народові, передусім його еміграції. Мета видання — донести творчість Шевченка в найбільш зрозумілім, доступнім та естетичнім вигляді до розуму й серця всякого читача, а тим самим підіймати українську свідомість у масах і спрямовувати енергію та зусилля всієї спільноти на здійснення національних і вселюдських ідеалів Добра, Краси і Правди, що були у Шевченка універсальними символами Божих і людських моральних вартостей. Одночасно це монументальне видання вже навіть самим своїм зверхнім виглядом з найкращої сторони репрезентує перед чужинцями наші видавничі осяги і наш культ найбільшого поета-пробудника України. Тож не диво, що вдоволені читачі називають це видання „великим вкладом в українську культуру і великою користю для нашої загальної справи”.

Повне 14-томове видання творів Тараса Шевченка всіма сторонами заслуговує на те, щоб стати не лише прикрасою мешкання кожної свідомої української родини, але й бути справді творчою лектурою для всіх нас, особливо ж для молоді та підростаючих поколінь, що не бажать відстати від рідного берега й шукають на ньому цілющих джерел духової сили, потрібної для здійснення предківських заповітів.

Кароноко

— Корре, корре, кабайіто! Бурро, буррро! Льоріто фео!¹⁾ — кричить Розіта.

Потім править якісь теревені незрозумілою для мене мовою.

— Годі, дурна! Не верещи! Не даєш мені думати...

Скидаю її з свого плеча і саджаю на купу книжок, що лежать на моїм столі. Вона сміється й починає щось насвистувати.

— Цить, кажу! А як уже мусиш говорити, то поможи! Який заголовок маю дати цим запискам? Це ж про твою батьківщину пишу. Ти ж сама з цих місць. Може літала берегами Ріо Кароні або Оріноко? Не пам'ятаєш? Ану скажи: „О-рі-но-ко!”

Розіта мовчить, лише повертає голівку набік і лукаво дивиться на мене чорним оком, обрамованим яскравим оранжевим перснем. Ніби кокетує зі мною. Я простягаю їй руку, вона негайно входить на неї і закидає назад свою голівку.

— А? — перепитує мене.

— Скажи: „О-рі-но-ко!”

— А?

— Та не „А”, а „Оріноко!”

— Каррахо!²⁾

— Фе, Розіто. Це вже не годиться. Що за негарні слова! Пора вже від них відвикнути! Ти вже не на провінції, не в Гваяні, а в столиці. Отже, прошу! Ну, так будь чемна, скажи: „Оріноко!”

— „А”

— Ох, і вперта ж ти! Ну, добре, то, може, ти волієш інше слово. Скажи: „Кароні!”

— Дуррра! — захоплено кричить Розіта.

— Сама ти дура! Не лайся! Це тебе вже, видно, Іра навчила. Ну, будь чемна, скажи: „Кароні — Оріноко!”

Розіта вперто мовчить і нагло завершує наші балачки великою зеленою крапкою. Просто на мій рукопис...

— Ну, панночко, це вже верх невихованості!.. За це марш до буцегарні!

Я відніс її до клітки, що стоїть у мене на бальконі. — Сиди й думай про свої гріхи!

Вернувся до своїх записок. Нараз чую: Розіта кричить на ціле горло:

— Льоріто, льоріто, корре, корре! Кароноко! Кароноко! Ка-ррро-но-ко!

Я усміхнувся. Чому ні? Дякую тобі, Розіто! Це якраз підхожий заголовок до цих записок. „Каро” — це перша половина слова Кароні, а „ноко” — половина від „Оріноко”. Кароноко! Саме та місцевість, про яку пишу, той казково багатий трикутник венесуельської Гваяни, де чорноводий Кароні, повний золота та діамантів, вливається в батька венесуельських рік, в могутнє Оріноко.

Ще кілька слів про Розіту. Ви певно догадалися, що це папуга. Тубілка Кароноко. Прегарна, яскравозелена, з золотою шапочкою на голові і з рожевими плямами на крилах. Страшно балакуча і, на жаль, з запасом слів не цілком цензурним. Не трачу надії, що в мене вона їх поволі забуде. Я купив її в Сіудад Боліварі у високого худого негра. Він плакав і цілував птаху, передаючи її в мої руки. І коли я, зворушений такими виявами любови, сказав йому, що не почуваю в собі сили духу, щоб його з нею розлучити, то він відразу перестав плакати і чим скоріш вихопив з моїх рук гроші.

— Ні, ні, пане, беріть її! Хоч моє серце обливається кров'ю, я хочу, щоб ви зберігали в далекім Каракасі пам'ять про бідного негра з Оріноко!

За його сльози я з власного бажання заплатив йому п'ять боліварів більше, ніж він вимагав, і так Розіта стала моєю власністю.

Живе вона зі мною в помешканню, де ще маю двох псів та дві черепахи, і верещить так, що в перші дні, коли сусіди ще не знали, що в мене є папуга, то думали, що я в своїй ординації знушаюсь над якоюсь дитиною. Покищо, не скаржаться. Але я все таки починаю в часописах шукати серед оголошень, чи немає якоїсь хати поза містом, бо відчуваю, що скоро мене попросять забиратися з моїм звіринцем. Але одну вигоду від її присутності все таки маю. Я вже колись писав, що в Каракасі дуже трудно знайти чиянебудь адресу. І мої пацієнти постійно мене питають телефоном: „А де та ваша вулиця Шопена?” Я завжди відповідав: „На площі, що за Сірсом” А тепер додаю: „Як почувте вереск папуги, то йдіть прямо до тої хати! Я там і мешкаю”.

¹⁾ Біжи, біжи, конику! Осел, осел! Погана папуга!

²⁾ Не цілком пристойна венесуельська лайка.

КНИГА, НЕОБХІДНА В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Видає:

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК ПРИ КОЖНІЙ НАГОДІ!

ДРУГА ГАСЛОВА ЧАСТИНА ЕУ-2

Нові передплатники

Вісім томів (1-8) — полотно 120.00 дол.

Вісім томів (1-8) — півшкіра 144.00 дол.

Дотеперішні передплатники

За додаткові чотири томи (5-8) — полотно 60.00 дол.

За додаткові чотири томи (5-8) — півшкіра 72.00 дол.

Продає :

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАГО

на догідні сплати по дол. 5.00 місячно

На бажання висилаємо проспекти

Замовлення слати на адресу :

**MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. Chicago 22, Ill. USA**

І. СТРАСНИЙ ТИЖДЕНЬ

— Як тяжко болить моя душа, брати мої і сестри, коли я бачу, як вірні католики саме в день найстрашніших мук нашого Господа Ісуса Христа віддаються розпусті! Замість того, щоб проводити ці дні в молитві і в розкаянні, замість того, щоб думати про Його страждання, замість того, щоб медитувати про свої гріхи і про суєту всього земного, замість того, щоб іти до церкви, слухати слів священника, вони беруть свої купелеві костюми й холодильники, наповнені горілкою, і їдуть на пляжі.

Так звучить голос священника, модерно підсилений голосниками, на цій площі, де стоїть один із найстарших храмів Каракасу — храм Святої Терези. В нім благоговійно зберігається старовинна й чудотворна статуя Ісуса, що несе хрест. Вона одягнена в пишні, багато розшиті золотом шати темнофіолетової барви: “El Nazareno de St. Pablo”.

Про його чудотворність розповідають багато легенд. Мені пригадується та, яка розповідає про чуму, що в 1696 році протягом 16 місяців лютувала в Каракасі. Косила свої жертви направо і наліво, не минаючи ні старого, ні дитини. Люди мерли, як мухи, і всі зусилля лікувати хворих були без успіху. Прийшла Страсна Середя. Як і кожного року, святу фігуру Ісуса з Назарету понесли в процесії довкола церкви. Всі вірні кинулися перед нею на коліна.

— Господи, Сину Божий! Рятуй нас від цієї пошести! Створи чудо! Не допусти до нашої загибелі!

Щоб оминати ямку в дорозі, носії Христа звернули трохи набік і зачепили кінцем хреста гілляку величезного цитринового дерева. Тяжкі від овочів, нависали гілляки над дорогою. Цитрини посипались на землю. Вірні кинулись їх збирати й давати їх сік хворим. І дійсно, сталось чудо: всі, що пили цей сік, відразу видужували, чума припинилась, і слава „Назаретянина” пролунала по всій околиці. З тої пори його культ цвіте у всій Венесуелі, досягаючи свого апогею у Страсну Середу.

У церкві св. Терези цілий день ідуть богослуження, тут збираються тисячі людей. І на честь „Назарено” більшість з них, старі й молоді, одягнулися в довгі яснофіолетові сорочки, підпезані мотузком. Часто ці покаянники бувають босі, з свічками в руках. Мені пояснювали, що це особи, які в свій час просили у Бога якоїсь ласки й обіцяли, що, коли їх

молитва буде вислухана, то вони стільки років у кожному Страсну Середу будуть одягати на себе ці фіолетові балахони й замолюватимуть свої гріхи.

А на площі довкола церкви ярмарок.

Чого тут тільки нема! Продають мантилі, крайкові покривала на голову, що їх одягають жінки, коли входять до церкви, вервиці, святі образки, друковані молитви до всіх святих, ладан та всякі інші пахощі. Їх тут же палять, сизий димок підіймається до неба і наповнює повітря благоуханням. Тут же торгують всякими солодощами, морозивом, холодними напоями. Продавці кричать, закликають покупців, їх голоси змішуються з голосом священника і з гудками проїжджих авт в дивовижнім контрапункті.

Найцікавіше — це базар, де продають усі можливі й неможливі трави та зілля, що лікує від усіх хвороб. Рядом з ними гончарі невиставляли свої вироби: всякі глечики, макітри, горнята і так далі. Один торговець продає довгі, подібні до огірка мочалки.

— Купуйте, „марчанте”³⁾, купуйте! Це зілля сьогодні, в день мук Христових, має подвійну силу! Ось вам трава від астми, а це від болів у спині, а це насіння, як його зварити з медом, помагає від хвороб печінки.

— А що це за трава?

Беру в руки пук трави сіро-зеленої барви.

— А це, пане, кінський хвіст. З нього треба пити настоянку, коли у вас рак мочового міхура, від чого хай вас Господь боронить!

— А що це за коріння?

— Це чудесно помагає при кашлі. Треба зварити в молоці й пити три рази на день. А ця трава, — і тут баба трохи понижає голос, — це чудесна трава! Як її дати комусь випити, то буде вас кохати аж до кінця днів своїх.

Рум'янок, розмарин, любисток — горами ці трави навалені прямо на землю. Тут же стоять пляшки вже з готовими різнобарвними настоянками. В торбах лежать якісь порошки. Покупці підходять, висловлюють свої бажання, їм насипають у папірець трохи такого порошку, а трохи іншого та наливають у пляшечки ці підозрілі рідини. Обережно ховаючи їх у кишені, покупці задоволено відходять.

Тут ви можете купити й різні амулети. Наприклад, від злого ока тут продають маленькі чорні руки, їх пальці складені в „дулю”. Майже у кожній малої дитини ви знай-

³⁾ Купець.

дете таку ручку, прив'язану до браслета. Від нещастя оберігає велике кругле насіння, що називається „око яструба”. Інший торговець продає гадючі шкіри, всякі індійські причандали, стріли, сагайдаки, гарно плетені кошики, тарілки, тайстри, подібне до маленьких чоловічків коріння імберу тощо. Бачу одного, що продає орхідеї. Купую у нього за дрібні (2-3 болівари за рослину) кілька гарних примірників катлеї, онцідіума та епідендрона — буду їх плекати на своїм балконі.

Фіолетові „пенітентес”⁴⁾ у щораз більшій кількості прибувають до церкви. З розкішного кадильяка вилазить стара, цілком сива пані, вся в фіолетовім шовку, боса. Її обережно підтримують під руки, мабуть, її слуги. Тяжкою артритичною ходою вона підіймається по церковних сходах... Трохи далі стоїть навколішках старший панок, принукує теж стати на коліна двох малих хлопців. Піднявши руки догори, вони екстатично дивляться в небо і час від часу хрестяться.

Найбільше видко малих дітей у фіолетових рясач та каптурах. Батьки несуть їх на руках. Більшість з них від втоми спить, деякі диким ревом протестують... Ладан одурманююче пахне... Сонечко таки не на жарти пражить... Монотонний голос священика... Крики продавців...

— Ляс веляс! Ляс веляс! (Свічки, свічки!)

— Чіча еляда! Чіча-а-а-а! (Це такий ледяно-холодний напій).

— Молитва до Хозе Грегоріо Гернандеса! За один болівар! Моліться до раба Божого! Він від усіх хвороб рятує!” (Грегоріо Гернандес був каракаський лікар-філантроп. По смерті його проголосили „слугою Божим” і всіма способами хочуть добитися, щоб Ватикан проголосив його святим. У шпиталях коло кожного хворого є його образки. До нього моляться, щоб він рятував від хвороб).

Фільмую поодинокі сцени. Донька Іра тягне за мною кошик з орхідеями. Поволі повертаємось додому. Вулиці забиті автами. Без уваги на вмовляння священиків починається „ексодус” з Каракасу. Авта навантажені холодильниками з їжею, з пляшками рому та віскі, всякими іншими причандалами. На покрівлях авт прив'язані ліжка, матраци, на деяких навіть човни. З дітьми, служницями, з усією челяддю „каракенъос” їдуть на пляжі. Нічого не поробиш! Це вже роками освячена тради-

ція. В середу або в четвер виїжджають, а в неділю вночі вертаються.

Чотири дні венесуелець відпочиває на березі моря, купається, пражиться на сонці і насолоджується життям. У ці дні на всіх пляжах від Маракайбо аж до Кумана не знайдете вільного квадратного метра. Все заставлене наметами, завішене гамаками, тіло коло тіла всмоктує в себе соняшне проміння, люди п'ють горілку, грають у доміно чи в карти, залицяються. А в неділю надвечір тисячі авт, повні червоних від сонця і часто п'яних курпальників, вертаються до столиці, запруджуючи безнадійно на довгі години дороги та вулиці.

Результат такого тижня? Це нам прозраджує понеділковий часопис.

„41 забитий, 824 нещасні випадки, 409 раних, з них 115 тяжко”.

Причина? Керування автом по-п'яному, завелика швидкість.

Тутешні „павітос” (індиченя — цей вираз означає в нас те саме, що в Англії „тедді-бой”, у Німеччині „гальбштарке” і под.) люблять шкорість. Ця пристрасть — за словами мюнхенського психіатра Мікорей — наслідок комплексу меншевартости. Сидить собі такий Хуан Лопес за керівницею і почуває себе героєм. Лиш трохи натисне ногою на газ, і вже авто летить із шкорістю 90 — 100 — 120 кілометрів на годину. І він пан дороги, море йому по коліна, почуває себе шонайменше другим Фанджіо! Отак у цьому оп'янінні він надолужує шкорістю свою дійсну кволість та непостійність.

Результат? Дивись вище: „41 забитих і т. д.”

А в Каракасі в ці дні рай! Тихо, спокійно, вулиці без авт. Місто мов вимерло. Нерви відпочивають без постійного шуму авт, скреготу гальм, кляксонів, що роздирають вуха, без крику вуличних продавців. І пацієнти в ці дні дають вам спокій, бо теж виїздять на море. Нема ліпшого місця для відпочинку!

2. РАЙ ЗЛОДІЯМ

У ці дні теж рай злодіям, якими переповнений Каракас. В останні роки вони розплодилися, мов гриби по дощі. Поліції мало, вона безсила і сама боїться злодіїв, отже вони це і використовують. Ніхто з тих, що їдуть над море, не певний, чи, повернувшись, не застане свою віллу чи своє помешкання ограбленими.

⁴⁾ Покаянники.

Поволі Каракас здоганяє та переганяє Чікаго.

Грабують „павітос”. Одягнені у шкіряні куртки з хутряним коміром (одяг аж ніяк не підходить до тропіків, алеж так був одягнений Марлон Брандо в фільмі „Дикун”), вони парами літають з диким тріском вихлипних рур на мотоциклах, наганяючи на всіх пострах, підлітають до жінок, виривають у них з рук торбинки з грішми і зникають, мов метеори, серед вуличного руху. Лови вітра в полі!

Грабують і жінки. Видко, і їх почав пригабувати цей спорт. Сьогодні саме читаю в „Ель Мундо”: „Мати і донька ограбили банк”.

Дуже гарно. Еманципація жінки іде велетенськими кроками вперед.

Але це все ще ніщо. У нас крадуть і пси! Так, панове, пси, чотириногі, з хвостами: каніс каніс. Відповідно вишколені своїми господарями, вони бігають по вулицях разом з ними. Коли власник такого пса намітить собі відповідну жертву, переважно жінку, що несе в руках торбинку, він здалека нацьковує на неї пса. Пес підбігає до жінки, вишкірює зуби, гавкає, скаче на неї і, коли вона, залякана, починає оборонятися, вихоплює в неї з рук торбинку та зникає в юрбі... Вертається до свого пана, передає йому торбинку та ще й задоволено махає хвостом з почуттям добре виконаного обов'язку... Таких випадків у щоденній пресі ми читали чимало.

Найцікавіший був той випадок, коли пес вліз через відчинене вікно авта і схопив піджак, що лежав на сидженні. В кишені піджака були гроші. Пес утік з піджаком. Каракенос з притаманим їм почуттям гумору помістили навіть у часописах оголошення: „Розшукуємо злодія: пес, приблизно дворічний, яких 60 сантиметрів заввишки, гнідої барви, з білими плямами на череві і з пушистим хвостом. Особливі прикмети: шрам на лівім вусі...” Між іншим, симпатія всього населення була на стороні пса. Але його таки, нарешті, зловили. І теж його господарів. Він поведився дуже пристойно. Але так само, як багато його двоногих колег, нізачо не хотів дозволити себе сфотографувати. Називався він „Капітан”. Спочатку хотіли його передати в руки товариства для охорони тварин, щоб його там перевиховали, зробили відповідне промивання мозку, але потім передумали. Поліція адоптувала його як свою маскоту й вирішила зробити з нього поліційного пса, що буде їй помагати ловити злодіїв. Трансформація цілком логічна. Найліпші детективи — це колишні

злодії, само собою зреформовані, поскільки така реформа можлива.

Ну, а про мужчин, старих кримінальників, нема й що говорити. Бандити з такими кличками, як „Ель Елястіко”, „Ель Зорро” (лис), „Ель Гайо” (півень), „Баррабас”, „Ель Торсідо” (покручений), і под., тероризують ціле місто. Час від часу їх виловлюють, та в'язниць мало, тримати їх немає де, тож посилають їх у Гваяну, в так зване Ель Дорадо, де їм поводитися цілком непогано. Це свого роду курорт для них. Звідти вони часто втікають і знову вертаються до Каракасу. Один журналіст навіть пропонує, щоб тим злодіям, що вже побували 20 разів в Ель Дорадо, назначити пенсію...

Окрім злодіїв, що навчилися свого ремесла з американських фільмів, що добре організовані й озброєні навіть скорострілами, є тут безконечна кількість дрібних шахраїв, або мошенників. Судячи на основі газет, це переважно колумбійці. Вони користуються моєю повною симпатією, бо працюють головою і грають на психології — використовують безмежну людську жадливість, бажання легкої наживи. Винахідливість цих часами таки прямо геніяльних негодяїв є достойною пошани.

Я сам став недавно жертвою такого пройдисвіта. За моєї відсутности до нас хтось подзвонив. Моя донька Ірина відчинила двері. Якийсь панок передає їй пакуночок і на клаптику паперу написаний рахунок.

— Я з аптеки. Доктор замовив там оці ліки, і ось я їх вам приніс. Прошу, тут рахунок на 54 болівари.

Ірина знає, що мені часто присилають з аптек різні ліки, і тому їй це здалось цілком нормальним. Пішла до хати за грішми. Дрібних не було, тому взяла банкнот у сто боліварів і винесла тому добродієві, що чекав під дверима.

— Ай, сеньйоріта, я, на жаль, не маю дрібних. Та я вам зараз же гроші зміню.

Вихопив у неї з рук банкнот і побіг до виходу.

— Я зараз же принесу вам дрібні!

Ну, і приносить донині. Коли я подивився на зміст пакунка, то знайшов у нім дійсно кілька коробочок від ліків, але ліків у них не було, тільки камінчики й пісок...

Хоч я і був сердитий, що з мене зробили дурня, та все ж розсміявся. Шахрайство переведено людиною, що все обдумала. Взяла до уваги, що мене не було дома, і врахувала, що я дійсно часто отримую ліки з аптеки, про що моя родина знає. Спритно зроблено!

Одним з найулюбленіших трюків, яким з жадібних на наживу дурників вимантачують гроші, є так званий „чілійський пакет”. Він має безліч варіантів, бо винахідливість негодяїв не має меж. Ось, наприклад, один з них.

Прослідкують такі ошуканці, що яканебудь старша пані вибрала в банку яких, скажім, 5.000 боліварів. Починають іти вслід за нею. У відповідному місці один з них із слізьми в очах підходить до неї.

— Вибачте пані, що вас турбую! Але — і тут він починає майстерно форкати носом та витирати очі від сліз — у мене трапилось страшне нещастя! Померла дочка, хай її Бог прийме в царство своє... А я здалека, з провінції, аж з Тукакасу. І нема в мене на похорон. Ні, ні, не лякайтесь, я не хочу від вас грошей, Боже борони! Я сам багатий. Ось, бачите, в мене і горе і радість.

Він витягає з кишені льотерійний білет та показує їй.

— Бачите, ось я виграв на льотерії 20.000 боліварів, та все нещастя в тім, що не маю „цедули” (свого роду паспорт). А без цедули мені цих грошей не видадуть. Отже, я хотів попрохати вас, щоб ви мені зробили таку ласкавість і вибрали ці гроші за мене, а за ваші клопоти я вам дам 8.000 боліварів.

Пані, що спочатку ставилася з недовір'ям до його слів, при згадці про 8.000 боліварів відразу оживає. В цей час звичайно підходить інший шахрай і кидається першому в обійми.

— Земляче, який я радий, що тебе бачу! Як ся маєш! Та чого це в тебе очі заплакані? Той розповідає, що з ним сталося.

— Тільки того? Так я тобі позичу гроші на похорон, а ти мені лиши свій білет!

Тут уже втручається пані.

— Прошу вас, чого ви мішаєтесь у чужі справи? Я вже з цим добродієм домовилася. Я дам йому гроші!

— Так, це правда! — каже перший. — Я вже потурбував цю сеньйору, забрав у неї багато часу. Я людина чесна, що обіцяв, то обіцяв!

Другий сміється.

— Так, Антоніо, я знаю, що ти людина чесна. Слово твоє — як креміль. Але тут гаряча на сонці. Он зайдім туди, в церкву! Там приймний холодок.

Так і роблять. У церкві трохи темно, що якраз згодом і на руку.

— Отже прошу, місіє, тут льотерійний білет. Шкода, що не можна за нього зараз отримати гроші, вже трохи пізно. Бюро, де виплачують, вже замкнене. Та нічого, ви це зробите завтра і тримайте гроші, аж я по них при-

їду. Бо я мушу зараз же назад, на похорон. От лише, якби ласкава пані могла мені дати щось „аконто” тих 20.000, не то щоб я недовір'яв пані, борони мене Боже! — але прямо тому, що не маю за що поховати свою єдину дитину...

І він знову заливається слізьми й починає хреститися. Стара пані, боячись, що ще може втратити добрий заробок, добуває з торбинки своїх п'ять тисяч і дає йому.

Це все, що маю, беріть покищо, а завтра можете отримати решту. Ось ваш приятель буде свідком нашого договору.

Антоніо бере гроші, добуває з кишені стару газету і загортає їх у неї.

— Ви їх навіть не перерахуєте?

— Місіє, це зайве між чесними людьми! Ви мені вірите, я вам вірю. Раз ви кажете, що там п'ять тисяч, значить — так і є. Не буду я вас ображувати перераховуючи їх.

Він записує адресу пані, а потім каже:

— Ні, місіє, я передумав. Я ваших грошей не візьму! Ви мене не знаєте, може ще подумаєте, що білет льотерійний не дійсний. Знаєте самі, як багато тепер усяких бандитів розплодилось. Ти можеш мені позичити 2.000 боліварів на похорон? — звертається він до свого приятеля.

— Комо но! Чіко! Кляро ке сі! Тільки я при собі їх не маю, ходім до мене до хати я живу тут таки на цій вулиці, 56 число, Хуан Гонсалес, до ваших послуг сеньйоро.

— Так буде найліпше! Ось вам, пані, ваших 5.000! — він суне в торбину пані згорток газети, — а я піду до тебе і позичу собі у тебе.

Пані пробує протестувати, що вона, мовляв, йому цілком довіряє, та він твердо стоїть на своїм, дякує їй за її доброту, обіцяє, що приїде до неї по виграні гроші за яких три дні і, попрощавшись швиденько з Хуаном, зникає.

Пані, страшно задоволена тим, що заробить так легко гарну суму грошей, вертається додому і добуває з торбини свій пакунок з грішми. Який же то жах, коли, розгорнувши його, вона бачить, що він наповнений гарно нарізаними кусками звичайного паперу! Хапає льотерійний білет, дивиться у газету: само собою, такий білет ніколи і не думав вигравати на льотерії. Біжить на ту вулицю, де вона з тими панками розмовляла, шукає 56-ого числа. Та де там! Такого числа на цій вулиці взагалі немає!

Ось це вам один із варіантів „чілійського пакунка”.

(Продовження буде)

Три вінчання

Інж. Михайло і Оксана Ганушевські

На протязі 17 років появи „Овиду”, ми майже не вели, на його сторінках родинної хроніки. Цим разом робимо певне відхилення. Відзначаємо троє вінчань в українських родинах на чужині, подаючи окремо світлини молодих пар (інж. Михайло Ганушевський і Оксана Ілюк, інж. Ігор Комарянський і Дзвінка Кучменда та інж. Богдан Боднарук і Віра Лукаш).

Робимо це не тільки, такби мовити, при доброму повесільному настрою в нас і в родинах молодят, наших близьких друзів і приятелів. Хочемо про них хоч згадати також тому, що всі молодята, виховані вже на чужині без уваги на своїй молодечий вік, мають вже соціальний і скажемо навіть громадський стаж.

Всі вони мають університетські студії, покінчивши також нижчі школи та вищі курси українознавства. Були вони не тільки активними членами українських молодечих і студентських організацій, але приймали участь в їх керівних органах (ПЛАСТ, ОДУМ, СУМА і Студентські Громади).

Вони є репрезентантами найкращої частини нашої молодішої генерації, яка запевняє нам зміну і збереження української національної субстанції на чужині.

Інж. Ігор і Дзвінка Комарянські

*Инж. Богдан і Віра Боднаруки
(Гляди на попередній сторінці
„Три вінчання”)*

Олег Коверко

ЕСКИЗИ НАД ВІДДАЛЛЮ

Мистецька обкладинка
Ліди Петруняк
Видавництво Нью-Йоркської Групи
Замовлення слати на адресу
Адміністрації „Овиду”

Літературний вечір Олега Коверка

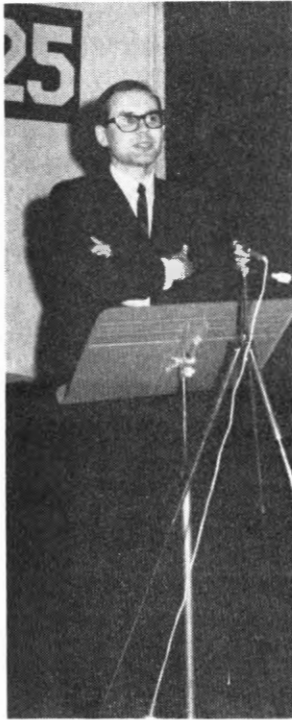
Під час найбільшої снігової в Чикаго, в неділю 5 лютого 1967 р., відбувся в місцевій пластовій домівці **Літературний Вечір Олега Коверка**. Вечір відбувся з нагоди появи його збірки „Ескізи над віддаллю”. Організаторами вечора були Союз Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) і Українська Студентська Громада в Чикаго.

Вечір відкрила голова Студентської Громади Іня Гікава, запросивши на модератора президента СУСТА Богдана Сацюка. Доповідачем був молодий поет Юрій Коломиєць, що з'ясував аналізу творчості О. Коверка. Твори автора рецитував Юрій Миськів, мистецький керівник Пластового Літературного Гуртка. Після доповіді і читання творів, відбулася жива і цікава гутірка автора з молодими учасниками вечора. Хоч з деякими міркуваннями доповіді й гутірки, можемо не погоджуватися, але з признанням висловлюємося про не вимушену, але річеву форму вислову молодих дискусантів та про широкий діапазон їх зацікавлень літературно-мистецькими проблемами, як в українському так і загальному аспектах.

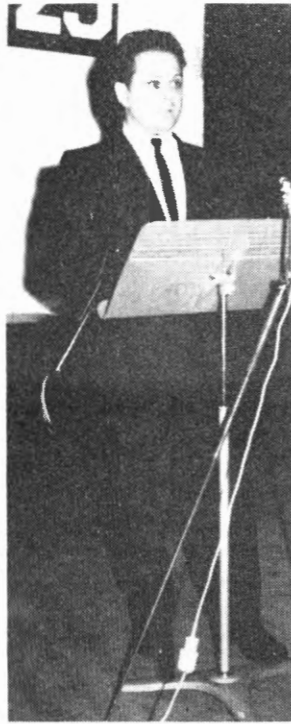
На тлі різних літературних вечорів на чужині, на яких ми бували в Інсбруці, Буенос-Айресі, Філядельфії, Нью-Йорку, Чикаго, Торонто і ін., літературний вечір О. Коверка відзначався деякими особливостями, які заслуговують на наголошення.

Літературний вечір молодого поета, влаштували дві студентські організації (краєва і місцева) під проводом молодих студентських діячів, (без „опіки” старших з „досвідом”), виконавцями програми та дискусантами, за вїмком кількох нас, були також молоді студенти американських каледжів і університетів. Коли до цього додати, що того дня не було через снігової в Чикаго публічної і приватної транспортації, а на вечір **прийшло** коло 80 студентів, то на тлі нашої загальної дійсности, це таки багатомовний успіх з життя української молоді на чужині.

З АВТОРСЬКОГО ВЕЧОРА ОЛЕГА КОВЕРКА

Олег Коверко

Юрій Коломиєць

Юрій Миськів

На авторському вечорі Олега Коверка в Чикаго. Зліва до права: Рональд Едвардс — фінансовий референт СУСТА; Юрій Миськів — виконавець мистецької частини програми; Оленка Сацюк — ред. журналу „Горизонти”; Олег Коверко — молодий автор; Богдан Сацюк — президент СУСТА і Юрій Коломиєць — доповідач.

70-річчя заслуженого піонера д-ра С. Кочія

Українське Лікарське Товариство Північної Америки (УЛТПА) — Відділ в Чикаго вшанувало сходами членів і запрошених гостей, 70-річчя з дня народження одного з небагатьох своїх членів, визначного українського піонера в Америці д-ра Семена Кочія.

Сходина відбулася в репрезентативному приміщенні відомого чикагського „Маріна Сіті”. Привітальну промову до солінізанта виголосив голова Відділу д-р Василь Трухлий, а доповідь про життя Ювілята виголосив д-р Іван Дачишин.

Достойний Ювілят приїхав до Чикага, до свого вуйка, маючи лише 14 років. Власними силами вже змалку пробивався крізь життя, завершивши свою освіту університетськими студіями, на дентистичному відділі в Нортвестерн університеті. На цьому ж університеті, на

протязі 20 років працював інструктором дентистичної хірургії, а в українській ділянці міста Чикаго веде свою дентистичну канцелярію (в близькому сусідстві нашого видавництва) від закінчення університетських студій.

Д-р Семен Кочій належить до гурта перших активних піонерів організованого українського життя в Чикаго, приймаючи активну участь в праці церковно-релігійних і громадських організацій. Є він автором праці про минуле української громади в Чикаго.

Редакція „Овиду”, наше видавництво та співробітники нашої друкарні й книгарні сердечно вітаємо Достойного Ювілята з дружиною, наших добрих сусідів. Бажаємо Многая Літа!

(Гляди продовження „Поza редакцією „Овиду” на 46-ій сторінці).

Учасники ювілейних сходин членів УЛТПА і запрошених гостей з нагоди 70-річчя з дня народження д-ра Семена Кочія.

Сни зруйнованого замку

Ол. Неприцький-Грановський. Сни зруйнованого замку. Поезії, том VII. Чікаго-Нью-Йорк, 1964. Стор. I-144.

Ця збірка поезій Ол. Неприцького-Грановського складається з трьох циклів: Срібна наморозь, Наше море і Сни зруйнованого замку. Кожний цикл має своє мотто.

І так, у першому циклі, „Срібна наморозь”, автор узяв за мотто свої слова: „Зима збуджує людину, щоб побачити світ в пречистій красі творчих ритмів сил природи — а себе на тлі не-обмеженого обрію можливостей”.

Цей мотив червоною ниткою проходить і в його поезії, почавши з осени, кінчаючи кінцем зими. Поет найбільше милується сніжинками зими, що набирають у нього різного кольориту:

*Ось сніжиночка на груди прилетіла.
А в небі сіють сніжинки,
Спадає долу срібний пух.*

Зима для поета — це казковий час, бо „все змінив казковий сніг”:

*Маєстатичні сосни і смереки,
В перинах у красі на віти ліг.
Мов наречена срібним шовком
Застелює барвистий діл,
Стежки в саду.*

Такий закон природи:

*Нехай кришталь іскристої зими
Свавільно з вітром в хузі
Морозами січе, гуде, лютує
І стелить срібно-білі килими . . .
Та все ж — ніщо природи не скує,*

бо вже весна надходить недалеко.

*Весна оздобить пишним цвітом
Сади вишневі та поля,
Всміхнеться сонечко привітом —
Теплом нагріється земля.*

Цикл зими в поезіях Ол. Неприцького-Грановського на тлі краси зимової природи зберігає в собі символіку закованого в кайдани неволі народу, що мріє про свободу, про свіжий подих весни.

*Минула осінь, вже й зима
Міцніш скувала мрії.
Надій, здається, вже нема,
Як світ пургою віє . . .*

Але з грудей поета виривається світла надія, віра у визволення:

*Все ж віримо — минеться жаж
І ці прокляті роки,
Новий шляз майорить в очах
І чути мужні кроки.*

У другому циклі поезій, „Наше море”, поет узяв за мотто слова поета Богдана Кравцева: „Хто говорить, що мрії не сповнились смілі? Наша фльота іде в океани! Б'ється серце і в'ється у білих вітрилах в незнане”.

В цьому циклі зображене море та люди на морі в човнах, кораблях, на баржах; море в спокійні й неспокійні хвилини, розбурхане хвилями. Це українське Чорне море, шлях до нього — широким Дніпром.

Морські хвилі у поета, як і срібні сніжинки зими — це витвір краси природи:

*У сяйві світла піна срібна
Сліпучим снігом іскриться, блищить.*

Розбурхане море у поета — це символ незгоди серед людей „посзарених злом”. Але він вірить, що прийде час, коли засміється „буряне море”:

*А хвилі довершать могутне в нас діло —
Величня ще прийде для краю доба!*

І кораблі, що раніше везли „людську працю в світи” „не на наше добро, лиш на горе”, „повезуть крицю, хліб, марганець у сусідні краї нам на славу”.

Нарешті, третій цикл, „Сни зруйнованого замку”, де за мотто взято слова Ів. Франка: „Вогонь в одежі слова — правдива іскра Прометея”. Це вже не окремі поезії, а одна поема, присвячена історичній долі України, що виступає у поета як „зруйнований замок”.

*А замок той здавен був символом землі,
Був островом культур в пережитках історій.
Від прастарих часів до наших сірих днів
Він був фортецею життя в краю просторім.
Тут бився пульс душі в традиціях віків,
Тут розквітав дух нації і гін народу,
Росли легенди і зв'язок духовний зів*

Між замком і селом на тлі природи.
Страшні події пережив цей замок і зберігся цілим, але:

*Йому в віках не снилось,
Що руйнуватимуть його колись свої.*

Поет згадує той „величний час”,

*Коли у Києві нові універсали
Будили степ, широке море й темний ліс —
І синьо-жовті прапори в повітрі грали.*

Але настали сумні часи. Не устояв замок і загинув.

*Однак, багнет ніколи знищити не міг
Святої правди й волелюбної ідеї.*

Поет вірить, що настане час відродження, що здійсниться мрії цього відродження. „Життя нове малюється у дні весняні”.

*Вогонь душі народ здобуде в Прометея.
В наш вік ніколи правди не здолає тьма —
Торує шлях нам волелюбности ідея!*

Збірка поезій Ол. Неприцького-Грановського в своїй основі патріотична. Поет вірить у краще майбутнє українського народу. Він захоплений красою української природи, сніжинками української зими, срібною піною хвиль українського моря. А на руїнах зруйнованого замку постане новий замок майбутнього життя українського народу.

П. Ковалів

Становище до преси в УССР

СХВАЛЕНЕ ДРУГИМ З'ЇЗДОМ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ, ЩО ВІДБУВСЯ В ТОРОНТІ 5 І 6 ЛИСТОПАДА 1966 Р.

Перший З'їзд Українських Журналістів Північної Америки (ЗДА і Канади), що відбувся на оселі Українського Народного Союзу 30-31 жовтня 1965 року в ЗДА, вирішив зайняти становище до преси в УССР окремою постановою. Другий З'їзд, що відбувся в Торонті, Канада, 5-6 листопада 1966, підтвердив цю рекомендацію і після ґрунтовного обміркування доповіді про „Пресу в УССР” схвалив:

Українські журналісти Північної Америки свідомі того, що навіть в найосновнішій справі, в питанні теперішньої і майбутньої долі українського народу, неможливо встановити спільну мову, чи знайти плятформу праці для свого народу між вільною українською пресою і пресою в УССР, такою, як вона тепер є. З'їзд стверджує, що вся преса в УССР цілковито підпорядкована інтересам московського комуністичного колоніального режиму та є засобом русифікації і комунізації України. Вільна українська преса працює в країнах, де нема ні державної цензури, ні обов'язкової одної ідеології, ні примусових завдань для журналістів і їхніх часописів. Працівники ж преси в УССР зобов'язані дотримуватись точно визначеної політичної лінії, накресленої в Москві, незалежно від того, що думає і чого прагне український народ. Працівники незалежних від державної влади українських

часописів в ЗДА й Канаді керуються у своїй пресовій інформації, коментарях і оцінках подій тільки вимогами й потребами своїх читачів та інтересами українського народу так, як вони їх розуміють. Підневільній пресі в УССР не вільно писати про всі українські та міжнародні справи, ні коментувати їх по своїй волі.

В Україні тепер насправді нема української преси ні української журналістики: там є так звана „радянська преса” України, видавана українською мовою і частинно російською. Центральна Спілка Журналістів ССР, згідно з директивами компартії у Москві, визначає і зміст і форму і напрямок повсякденних публікацій в УССР. Працівники вільної преси поза межами України сподіваються, що є між працівниками підневільної преси в УССР такі, які відчують власне підневільне становище агітатора і „підопічне” становище своєї батьківщини України. Єднаючись думками з тими працівниками преси в УССР, З'їзд запевняє, що всі вільні українські журналісти у широкому світі підтримують спроби і прояви опору диктаторським наказам з Москви.

Українські вільні журналісти раділи б чисельним розвитком україномовної преси в УССР (Продовження на 45-ій стор.)

З ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ АМЕРИКИ

З нагоди з'їздів Українських журналістів — 29 жовтня 1966 в Чикаго З'їзд Української Католицької Асоціації Преси а в днях 5 і 6 листопада 1966 р. в Торонто З'їзд Українських Журналістів Америки і Канади — видала Управа відозву до українських журналістів з закликом пропагувати справу Українського Бібліографічно-Довідкового Центру. На з'їзді в Чикаго виголосив привіт голова Товариства д-р Роман Верес.

Головна Управа відбула в Чикаго 21 січня ц. р. засідання членів з Чикаго та Урбани. Обговорено біжучі справи і справу УБДЦентру. Вислухано звіту заступника голови мгр-ра Дмитра Штогрини із Загальних Зборів Товариства в Нью-Йорку та голови д-ра Р. Вереса з діяльності Товариства за останніх декілька місяців.

Членство в інших організаціях. Представники Т.У.Б.А. мгр Роман Ільницький, мгр Іван Кобаса та д-р Олександр Соколишин взяли участь у конференції представників українських професійних товариств, що відбулася в Українським Інституті Америки 1 лютого ц. р. Тоді то схвалено статут Конференції Українських Професійних Товариств. Товариство Українських Бібліотекарів Америки прийнято одностайно в члени Конференції.

Головна Управа на своєму засіданні вирішила приступити до Українського Назвознавчого Центру.

У „Свободі” з 4 лютого 1967 вміщено сторінку Т.У.Б.А. (ч. 1. р. 1) під назвою „Український Бібліотекар в Америці”. На цій сторінці, дбайливо зредагованій д-ром О. Соколишином, вміщено статті мгр-ра Романа Ільницького, д-ра Євгена Перейми, д-ра Олександра Соколишина, д-ра Романа Вереса, вісті з життя товариства та урядові повідомлення Головної Управи.

З ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛІВ Т.У.Б.А.

Новозаснований Відділ Т.У.Б.А. метрополітального Нью-Йорку проявляє жваву діяльність. 22-го лютого відбулися сходуни членів. Відділ

одержав запрошення до співучасті у Двомісячнику Української Дитячої Книжки в Нью-Йорку та до участі в улаштуванні виставки книжок на закінчення франківського року в Нью-Йорку.

Осередок Праці Т.У.Б.А. в Чикаго влаштував сходуни членів 21 січня ц. р. На них, між іншим, вирішено скликати ранньою весною ширші громадські сходуни для познайомлення чикагського громадянства з проблемою Українського Бібліографічно-Довідкового Центру.

Іде підготовка для заснування Відділу Т.У.Б.А. у Вашингтоні, Д.К.

Відгуки в пресі. Бюлетень Конгресової Бібліотеки з 8 грудня 1966 помістив згадку про доповідь свого співробітника д-ра Андрія Фесенка на конференції українських бібліотекарів у Нью-Йорку, що відбулася 19 листопада 1966. Доповідь була на тему україніки в Конгресовій Бібліотеці.

Згадано тут про заснування Відділу Т.У.Б.А. метрополітального Нью-Йорку, про пляни заснування такого ж Відділу у Вашингтоні та про те, що в найближчому часі буде в Нью-Йорку заснований Український Бібліографічно-Довідковий Центр.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ

Бібліотекарка-українка мгр Галина Єфремова працює заступником директора Відділу Мови і Літератури Публічної Бібліотеки у Квінс Борруф в Нью-Йорку.

Мгр Дмитро Штогрин, заступник голови Т.У.Б.А., голова Відділу Каталогів не-західних мов Іллінойського Університету в Урбані, Ілл. починає з весняним семестром цього року викладати в бібліотекарській школі історію кириличного друкарства.

Він улаштував узимі цього року в бібліотеці виставку слов'янських Біблій, на якій були сильно заступлені українські Біблії від найдавніших до найновіших часів.

Д-р Олександр Соколишин, голова Відділу Т.У.Б.А. в Нью-Йорку, брав участь у 9 Конгресі Українців Америки як представник організованих платників національного датку. Враз

із заст. голови Головної Управи мґ-ром Романом Ільницьким та її членом мґ-ром Іваном Кобасою дістав він доручення від Головної Управи репрезентувати наше Товариство на Конґресі.

Мґр Євген Петровський, головний каталогізатор бібліотеки Університету Колорадо, одержав призначення на асистента директора технічних услуг тої ж бібліотеки.

Інший з наших колорадських товаришів, мґр Павло Баб'як з Денверу, Колорадо, прочитав на франківській сесії Канадського НТШ, що відбулася в Торонто, доповідь: „Біблія в творах Івана Франка”.

УКРАЇНЕЦЬ ДИРЕКТОРОМ БІБЛІОТЕКАРСЬКОЇ ШКОЛИ

Д-р Богдан Винар, автор праць з ділянки бібліотекарства та економічної історії України та голова Секції Славістів при Американській Бібліотекарській Асоціації, іменований директором бібліотекарської школи при стейтовому університеті в Дженесео, Н. Й.

УКРАЇНСЬКИЙ БІБЛІОГРАФІЧНО- ДОВІДКОВИЙ ЦЕНТР

Підготовні заходи для заснування Українського Бібліографічно-Довідкового Центру в Нью-Йорку доходять до кінця. Представники нашого Товариства в Нью-Йорку уклали вже прелімінарний договір з Українським Інститутом Америки, який дасть приміщення для УБДЦентру.

Для спопуляризування УБДЦентру та для приєднання йому співробітників розіслано обіжнич до всіх українських бібліотекарів ЗДА із закликом зголошуватися до співпраці та проголошено залик до громадянства в наших чарисах ЗДА й Канади.

Ця наша акція приносить добрі наслідки. Зростає зацікавлення УБДЦентром, зголошуються співробітники, надходять заплановані та започатковані бібліографічні проекти і зобов'язання виконувати працю для УБДЦентру в певних ділянках.

При Відділі Товариства „Самопоміч” у Філадельфії засновано Секцію Приятелів Української Книжки. Завданням секції, між іншим, буде зладження „З'єданого Каталогу” українських книжок у бібліотеках Філадельфії. Це один з проектів, який входить в обсяг запланованої діяльності УБДЦентру. Акція того роду

на місцях у великій мірі допоможе праці УБДЦентру.

СТАТУТ УБДЦ

Досі наше товариство мало лише тимчасовий статут. Статутова Комісія, покликана до життя Загальними Зборами в Нью-Йорку, під проводом д-ра Олександра Соколишина працює тепер над стабільним статутом.

НОВИЙ ДОВІДНИК, ВИДАНИЙ В УКРАЇНІ

Видавництво Художньої Літератури „Дніпро” видало в р. 1966 „Літературний Щоденник” укладу Миколи Терещенка.

Цей „Щоденник” на 442 сторінках подає на кожний день року короткі біографічні дані про українських та чужих письменників. При важніших постатях подано їх портрети та короткі уривки з їх творів.

Видання друкуване на досить нетривкому папері, наклад тільки 12.000 примірників.

ВІСТІ З АРХІВУ ЕМІГРАЦІЇ В МІННЕАПОЛІСІ

Останнім часом Український Відділ Архіву Еміграції в Міннеаполісі, Мін., збагатився на бібліотеку та архів відомого нашого науковця та громадського діяча проф. Євгена Онацького, що перебуває тепер в Аргентині.

При Архіві Еміграції уфундовано в рамках трирічних дослідів над впливом освіти на емігрантів з Угорщини, Югославії та Східньої Чехословаччини (Словаччина та Пряшівщина) три докторські стипендії для студій над тією проблемою. Кандидати, від яких вимагається знання балканських мов, мадярської, словацької або української, мали б робити студії над історією еміграції з тих країн. Припускаємо, що на ці місця зголосяться і, може, й одержать їх українці.

СЛОВНИК ЧУЖОМОВНИХ СЛІВ

висилаємо на замовлення:

I частина — 3 дол.; II частина — 3 дол.; III частина — 2 дол. (1085 стор.).

Замовлення слати на адресу:

Адреса:

A. OREL
Brooklyn, N. Y., 11215
145 Prospect Park West, Apt. 4-y

Становище до преси в УССР

(Продовження з 42-ої стор.)

СР, їхніми зростаючими тиражами та поширенням українського слова в радіо і телебаченні, як також зростом числа українських журналістів в УССР, якщо ця преса не була б тільки за формою українською, а по своєму змісті ворожою інтересам України і якщо б ті журналісти в УССР не були пропагандистами московського партійного апарату. Колись кликав Тарас Шевченко: українське слово повинно стояти на сторожі прав українського народу! Воно не сміє бути інструментом в руках гнобителів України.

Схвалювання пресою УССР підневільного становища українського народу є тривожним явищем. Це схвалювання проявляється не лише тим, що в цій пресі надруковано, але теж і тим, що в ній промовчано. Своім слухняним підпорядкуванням політиці чужоземного режиму в Україні тамошня преса допомагає затримувати український народ на рівні колоніального суспільства, а своїм вихвалюванням статусу УССР закріплюється Україну на позиціях губернії російської імперії.

При допомозі преси в УССР русифікується українську мову, зміцнюється почуття неповноцінності українців у відношенні до росіян, знецінюється самий принцип самостійності-суверенності України, а навіть схвалюється обмежування прав УССР.

Хоча працівники преси, радіо і телебачення в УССР вживають української мови, то все ж саме через ту пресу проводиться русифікація тієї мови. Жменька мовознавців, письменників і публіцистів-патріотів не всилі зупинити того офіційного „наближення української мови до російської”, якщо преса в УССР не буде противитися руйнуванню української мови у періодичних виданнях і в радіомовленні. Відомо, що уникається терміну „український” та „українська нація” в цілій взагалі советській пресі, зокрема в УССР, щоб таким чином зневільювати український народ до маси „радянських людей”.

У багатьох статтях в УССР висмівається прагнення українців до самостійності й суверенності, мовляв, Україна „навіки возз'єднана з Росією”, — хоча в тій же пресі підкреслюється самостійність новопосталих африканських і азійських держав. Преса УССР промовчує факти грубого порушення конституції УССР Москвою, як, напр., відмова встановити

дипломатичні зв'язки УССР принаймні з комуністичними країнами. Не звертається належної уваги на велику шкоду для українського народу внаслідок нищення українських культурних і історичних пам'яток. Промовчується переслідування діячів української культури, що його проводиться в УССР не меншою мірою, як це було в минулому.

Не вбажючи на ці різючі факти, преса УССР твердить, що Україна досягла найвищого рівня суверенності. За таку неправду відповідають морально всі працівники преси в УССР, а не лише тамошня компартія, бо вони активно схвалюють колоніальний статус українського народу на своїй землі.

Другий З'їзд Українських Журналістів ЗДА й Канади закликає працівників преси в УССР, щоб вони так редагували свої часописи, журнали та видання по фабриках і колгоспах, щоб з їхнього змісту було видно, що це українські видання, а не російські, писані тільки українською мовою. Зокрема З'їзд закликає працівників преси в УССР, щоб вони не плямували діячів української культури й державности в минулому та не очорнювали сучасних українських патріотів як в Україні, так і за кордоном, тим паче, що російська преса в ССРСР вшановує й величає всі російські історичні постаті з часів царського періоду.

Сьогодні ведеться боротьба за саме існування української нації. У цій боротьбі за гідність українського народу українські журналісти повинні стояти в першій лаві. Цей обов'язок стосується не тільки українських журналістів у вільному світі, але й насамперед журналістів на рідній землі.

ВАЖЛИВА НОВИНА НА КНИЖКОВОМУ РИНКУ

Дмитро Дорошенко
НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
Том I-II

Передмова Олександр Оглоблин
590 сторінок, великого формату, в твердій оправі, з позолоченням.

Ціна лише 10.00 доларів

Замовлення слати на адресу:
MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

Зустріч з о. д-ром В. Коваликом ЧСВВ

Минулого 1966 року відвідав Чикаго колишній протоігумен Провінції ОО. Василян в Аргентині, Впр. о. д-р Володимир Ковалик ЧСВВ.

Українці, що переїхали з Аргентини і живуть чисельною групою в Чикаго сердечно вітали його, на окремій зустрічі.

Впр. о. д-р Володимир Ковалик ЧСВВ, після другої світової війни, будучи протоігуменом провінції ОО. Василян, практично очолював Українську Католицьку Церкву в Аргентині. Під його проводом відбувся Перший Конгрес Українців Католиків в Аргентині.

М.І.

Група колишніх українців з Аргентини при зустрічі в Чикаго з колишнім протоігуменом провінції ОО. Василян в Аргентині о. д-ром В. Коваликом ЧСВВ.

СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО та НОВОГО ЗАВІТУ

повний переклад,

здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами
ПІД ЧАС ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ

РИМ, 1963

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛЯН

Старий Завіт 1070; Новий Завіт 352 сторінки

Мапи та кольорові ілюстрації.

Ціна:

В шкіряній оправі з позолоченням 20.00 дол.

В полотняній оправі з позолоченням 15.00 дол.

В полотняній оправі 12.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу „Овиду”.

Найновіші видання творів сьогочасних письменників

ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-ИХ РОКОВИН

ВІД ДНЯ НАРОДИН

УЛЯНИ КРАВЧЕНКО

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

видало

її автобіографічну повість

Х Р И З А Н Т Е М И

найбільший, ілюстрований світлинами й
ще ніде не друкований твір авторки

Нова гідна уваги літературна поява —

т о

велика й оригінальна своєю ідеєю
історична повість відомої письменниці

Наталени Королевої

QUID EST VERITAS?

(ЩО Є ІСТИНА?)

Накладом Видавництва Миколи Денисюка

Обидві книжки появиліся в серії монументальних видань подібно, як Твори Тараса Шевченка й Трилогія Богдана
Лепкого, видані люксово, в твердій оправі, в імітації шкіри, в мистецькому оформленні Оксани Мошинської,
за літературною й мовною редакцією Романа Завадовича.

Ціна одної книжки дол. 5.50.

При замовленні обидвох повістей ціна за дві книжки разом з коштами пересилки лише дол. 10.00

Замовлення і гроші слати на адресу :

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, Ill. — U.S.A.

В Ж Е В И Д Р У К У В А Н А

**АНГЛОМОВНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
УКРАЇНОЗНАВСТВА**

накладом
ТОРОНТОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

КОШТОМ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО СОЮЗУ

ПЕРШИЙ ТОМ ВЖЕ ПОЯВИВСЯ
І ВКЛЮЧАЄ РОЗДІЛИ:

*Загальні інформації
Фізична географія і природа
Людність
Етнографія*

*Українська мова
Історія України
Українська культура
Українська література*

ЦІНА ПЕРШОГО ТОМУ — 37.50 ДОЛ.

Замовлення приймає

Видавництво Миколи Денисюка в Чикаго

Замовлення з чеком або моні ордером слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

ДОВГОГРАЙНІ ПЛАТІВКИ

— СЛУЖБА БОЖА на двох довгограйних НІ-
FІ платівках у виконанні хору церкви
св. Варвари у Відні, в ціні 12.00 дол. і
додаткова платівка з „Боже, вислухай
благання” і ін. за 1.00 дол. Всі три платів-
ки, в альбомі, мистецько-оформленому О.
Мошинською, разом із пересилкою 13.00	831, 832 і 833 ЖАРТІВЛИВІ ПІСНІ по 4.95
— УКРАЇНСЬКІ ВОСКРЕСНІ ПІСНІ і гагілки у
вик. хору церкви св. Варвари у Відні —
Альбом з двома платівками 10.00	834 і 836 ПІСНІ УПА 4.95
— УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ у вик. хору церкви
св. Варвари у Відні 4.95	835 НАЗАР СТОДОЛЯ — Опера. Слова
Тараса Шевченка. Музика К.
Данкевича 19.80
— ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ — опера на 3
дії С. Артемовського (три платівки) 14.95	838 ЗНОВ... У ЛЬВОВІ 4.95
— ПІСНЯ ПРО РУШНИЧОК — (до слів А.
Малишка, муз. П. Майбороди) співає
Д. Гнатюк, та 11 інших пісень. Пісня про
рушничок полонила серця всіх українців
у цілому світі. (Число платівки РР10) 4.95	852 ЦЕРКОВНІ ПІСНІ — Церковний Хор
Малашок та Хору св. Варвари, Відень,
диригент: А. Гнатишин 4.95
801 СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ
(Альбом з 3-ма платівками, 12" Ціна \$12.50	851 НАРОДНІ ПІСНІ — у виконанні Іри
св. Варвари, Відень. Дир. А. Гнатишин 4.95
802 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 1)
У виконанні Ірини Лаврівської. 3.95	— УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ В ЧЕСТЬ ПРЕЧИСТОЇ
ДІВИ МАРІЇ — Мішаний хор церкви св.
о. Миколая в Чикаго 4.95
803 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 2)
У виконанні Ірини Лаврівської. 3.95	— ДУМИ МОЇ і інші українські пісні у ви-
конанні київських ансамблів 4.95
804 КОЛЯДИ — 14 різних коляд —
різні хори 4.95	— ЗБІРКА ПІСЕНЬ — виконують Ія і Лю-
бомир Мацюк з оркестрою 4.95
805 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ
У виконанні Хору Верьовки 3.95	— УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ у виконанні Україн-
ського Хору Думка в Дітройті під упра-
вою І. Атаманця 4.95
806 МИРОСЛАВ СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ —
Miro Skala-Staryckij — тенор
з оркестрою 4.95	— ПІСНІ Й ТАНЦІ З УКРАЇНИ у виконанні
київських ансамблів видання МОНІТОР
ч. 1, 2 і 3 по 3.95
807 СПІВАЄ КИЇВ — Ukrainian Songs of Kiev,
Concert of works by P. Mayboroda 4.95	— УКРАЇНА — пісні у виконанні Українського
Хору Думка в Києві і київського ансам-
блю бандуристів 3.95
807 СПІВАЄ ЛЬВІВ — Concert performed by
Capella „Trembita” in Lviv, Conductor —
P. Murawskyj 4.95	— ВЕСЕЛЯ ЗБІРКА у виконанні різних укра-
їнських хорових ансамблів 4.95
809 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ З ГУЦУЛЬЩИНИ —
Ukrainian Hutzul Songs. 4.95	— ХОРОВІ ПІСНІ З УКРАЇНИ у виконанні
Капелі Бандуристів під управою Гр. Ки-
тастого й В. Божика наспівані в часі не-
давнього турне по Європі (видання ні-
мецького видавництва) 4.50
810 ПІСНІ З УКРАЇНИ 4.95	— Я ЦИГАНКА МОЛОДА і ін. 4.95
811 INTERNATIONAL MELODIES —
„AMOR” Orchestra. 4.95	— ЯК ТЕБЕ НЕ ЛЮБИТИ і ін. пісні 4.95
812 ВЕЧІР НА СОЮЗІВЦІ —
з оркестрою „AMOR” Ukrainian Dance
Music 4.95	— БЕРІЗКА і ін. пісні 4.95
814 DANCE PARTY — „AMOR” Orchestra 4.95	— ТАНЦЮЙМО — танкова музика 4.95
815 УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНКИ — Anatole
Pietri Orchestra, — Buenos Aires 4.95	— КИЇВСЬКИЙ ВАЛЬС і ін. пісні 4.95
816 ВЕЧЕРНИЦІ, „Кобзар” з Симфонічною
Оркестрою, дириг. А. Рудницький, Філа 4.95	— УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ драма в 5 діях Івана
Франка (Альбом з 3-ма платівками) 12.50
817 КОНЦЕРТ, Хор „КОБЗАР” із Симфонічною
Оркестрою 4.95	— КОНЦЕРТ у виконанні Української Духової
Оркестри під управою І. Барабаша в Чи-
каго (альбом з 3-ма платівками) 4.50
818 ЩЕ НЕ ВМЕРЛА, Хор „КОБЗАР”. 4.95	— РИМІНСЬКІ МЕЛОДІЇ — вик. муж. квартет
„Розвага” з оркестрою М. Шняна. Альбом:
три платівки 10", 78 RPM. 4.75
819 КОНЦЕРТ, Хор „ДУМКА”, Нью-Йорк,
дир. Л. Крушельницький. 4.95	— ТЕНОР І. ЗЕЙФЕРТ — при фортепіані ЛЮБА
СЛЮЗАР. Три оригінальні платівки в
мистецькому альбомі 4.75
820 БОГ ПРЕДВІЧНИЙ — Українські коляди
та шедрівки у вик. Хору „Кобзар” під
кер. А. Рудницького 4.95	— АЛЬБОМ ПІСЕНЬ Я. Б. Весоловського
у виконанні оркестри і хору Івана
Романова. Солисти: Антін Дербіш,
Олександр Тихнович (танцювальна
музика) 4.50
821, 822 і 823 УКРАЇНСЬКІ КОЛОМИЯКИ
(частина 1, 2, і 3). кожна по 4.95	— ДІТИ СПІВАЮТЬ — дитячий хор Рідної
Школи УНО — Філія Ст. Катеринс, Онт. 4.95
824 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ — у виконанні Хору
Верьовки (частина 2.) 4.95	
825 ЗАСВИСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ... Збірка
козацьких пісень. 4.95	
827 МАРІЧКА — закарпатські співаночки 4.95	
828 СТРИПСЬКИЙ ПАРК — пісні сьогодніш-
нього Львова 4.95	

Усі ці платівки продає

КНИГАРНЯ

при ВИДАВНИЦТВІ МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

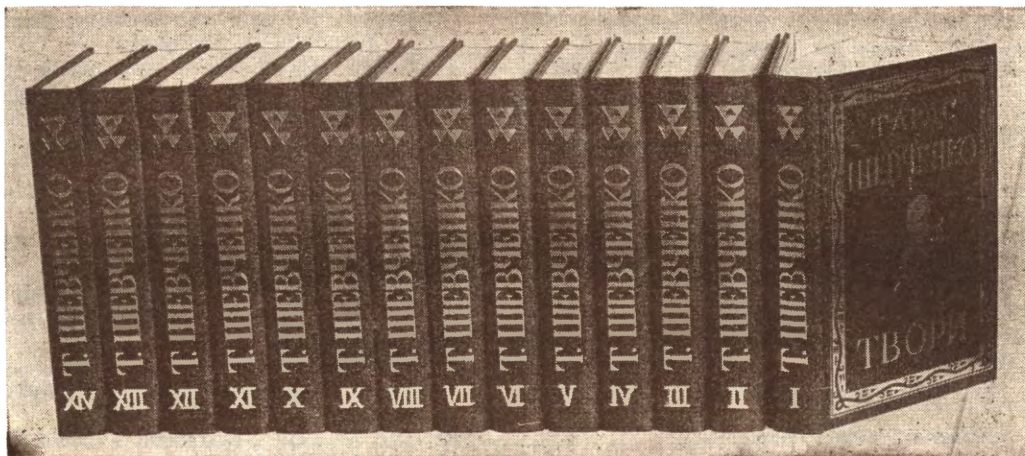
В ЧІКАГО

Платівки висилаємо негайно по замовленню.
Кошти пересилки оплачує Книгарня
Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill., USA

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
ВИДРУКУВАЛО

ВЖЕ ТРЕТИМ НАКЛАДОМ

ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЮВІЛЕЙНЕ ПОВНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ

Т. I. Поезії до року 1843.	Т. X. Листи.
Т. II. Поезії 1843-1847 рр.	Т. XI. Т. Шевченко — маляр.
Т. III. Поезії 1847-1857 рр.	Т. XII. Т. Шевченко чужими мовами. Переклади Шевченка на інші мови.
Т. IV. Поезії 1857-1861 рр.	Т. XIII. Збірник статей про Т. Шевченка та його творчість.
Т. V. Назар Стодоля. — Різні твори.	Т. XIV. Показчик видань Шевченкових творів, першодруки й окремі видання та спис літератури про них.
Т. VI. Повісті: Художник — Наймичка — Варнак.	
Т. VII. Повісті: Княгиня — Музика — Несчасний — Капітанша.	
Т. VIII. Повісті: Близнята — Мандрівка.	
Т. IX. Журнал.	

• Видавництво видрукувало вже всі 14 томів.

Перший наклад деяких томів цього видання Творів Тараса Шевченка видав Український Науковий Інститут у Варшаві під редакцією Павла Зайцева.

Другий і третій наклад цього видання (з деякими ще ніде не друкowanими новими томами) видало Видавництво Миколи Денисюка з нагоди ювілейних святкувань (1961 і 1964 рр.).

14-томове видання творів Тараса Шевченка видавництва Миколи Денисюка друкowane на доброму папері, в локусовій оправі, в імітації шкіри, з позолоченням, у мистецькому оформленні Едварда Козака.

Ціна за всіх 14 томів цього монументального видання лише

- 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.
або з 4% знижкою, себто
- 72.00 дол. за готівку при замовленні.

Видавництво висилає всі 14 томів негайно по одержанні замовлення.

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 WEST CHICAGO AVENUE — CHICAGO, ILL., 60622 — USA